

VERSLAG van de hybride vergadering van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water op 9 september 2020

Voorzitter:

mr. S.F. van Ulzen

Namens GS aanwezig: mr. drs. H.G.J. Bruins Slot (gedeputeerde), ir. H.P. van Essen (gedeputeerde) en drs. R. Strijk (gedeputeerde)

Aanwezig: A.C. Boelhouwer (GroenLinks), I. Bouabid (DENK), E.J. Broere-Kaal (PVV), R.G.J. Dercksen (PVV), H. van Deún (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), drs. E.H.R. Dinklo (FvD), M. van Elteren (GroenLinks), M.C. Fiscalini (FvD), J.C.A.M. van Gilse BSc (VVD), N. de Haan-Mourik (ChristenUnie), J.A. de Harder (ChristenUnie), F. Hazeleger (SGP), K. de Heer (ChristenUnie), W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. B.C. Jager (VVD), V.C. Janssen (VVD), M. de Jong (GroenLinks), drs. E.A. Kamp (D66), dr. A.R.S. Karatas (GroenLinks), H.J. Keller (PvdD), drs. A.H.L. Kocken (VVD), T. Koelewijn-Koelewijn (CDA), O. de Man (VVD), G.G.J. Mulder (PvdA), ing. D.A. Oude Wesselink (GroenLinks), T. Schipper (SP), W. van der Steeg (PvdD), H.O. Suna (PvdA), W. Ubaghs (PVV), T.M.S. Vrieling (GroenLinks), C. Westerlaken (CDA), W.J.A. Weyers (FvD) en ir. M. de Widt (D66)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

M.L. Engelsman/A.N. Catoen (griffier) en M.J. Strijbos-Vermeulen (verslag)

1. OPENING EN ALGEMEEN

1.1 Opening

De voorzitter, mevrouw Van Ulzen, opent de vergadering en heet de aanwezigen en degenen die via Teams deelnemen of meeluisteren welkom. Zij memoreert dat het de eerste hybride vergadering van de commissie RGW is.

De voorzitter deelt mee dat het presidium de volgende week bijeenkomt en onder meer zal spreken over hoe om te gaan met Statenbrieven en memo's. Zodra daar meer duidelijkheid over is, worden de Staten geïnformeerd.

1.2 Vaststellen agenda

De voorzitter merkt op dat er veel vragen waren naar aanleiding van de Statenbrief Faunabeheer. Ook meldden zich vier sprekers. In overleg met de gedeputeerde en de sprekers is besloten het onderwerp op een later tijdstip te behandelen zodat er meer aandacht voor kan zijn. De Statenbrief Faunabeheer is van de agenda gehaald en komt terug in de vergadering van oktober.

De voorzitter deelt mee dat er twee sprekers zijn.

Mevrouw Sevink spreekt in bij agendapunt 1.4, ingekomen stuk nr.6. Paleis Soestdijk. Zij heeft de Staten een brief gestuurd over de voorgenomen bebouwing in het Borrebos en spreekt in namens de Werkgroep Roofvogels Nederland.

De tweede spreker, mevrouw Coumou, spreekt in namens de NMU bij agendapunt 2.3 Statenvoorstel Strategisch bosbeleid provincie Utrecht en indirect ook over Paleis Soestdijk.

De voorzitter deelt mee dat gedeputeerde Strijk om 14.00 uur een telefoongesprek moet voeren. Agendapunt 2.3 Statenvoorstel Strategisch bosbeleid provincie Utrecht zal daarom vóór agendapunt 2.1 Statenvoorstel Nota Grondbeleid 2020 worden behandeld.

1.3 Mededelingen

- In de vorige commissie RGW werd gedeputeerde Bruins Slot verzocht om de Staten op de hoogte te stellen van de stand van zaken rond erfbegeleiders/landbouwcoaches, door de gedeputeerde voortaan plattelandcoaches genoemd. Dit is aanbesteed en in de organisatie is voor het

operationeel management een projectmanager geworven. Men is gestart met het werven van coaches. De Staten vroegen om een kerngroep die het proces kan begeleiden en verzochten om een goede afstemming met de relevante stakeholders. Er is een kerngroep samengesteld LTO, Agrarische Jongeren, de agrarische collectieven, Gebiedscommissie West, Landbouwnetwerk regio Foodvalley, gemeenten, Duurzame Landbouw met Natuur, ODRU en de waterschappen.

- In de Statenvergadering van juli vroeg de heer Van den Dikkenberg naar het beschikbaar stellen van de verslagen van de bestuurlijke commissie stikstof van het IPO. In Flevoland zouden de verslagen beschikbaar zijn onder een dubbele inlog, de gedeputeerde van Flevoland geeft echter aan dat dit niet het geval is. Gedeputeerde Bruins Slot stelt momenteel een voorstel op aan de leden van de bestuurlijke commissie stikstof met daarin de vraag of de verslagen onder een dubbele inlog verspreid kunnen worden. Zij overlegt hierover met de overige provincies en zal de Staten hiervan op de hoogte houden.

De heer Hazeleger dankt de gedeputeerde voor haar eerste mededeling. Hij is blij met de kerngroep. Naar aanleiding van de Zomernota vraagt hij of het nodig is dat een heel team de coaches gaat begeleiden. Het idee binnen de SGP was dat de coaches geworven zouden worden, aanbesteed werden en dat zij aan het werk gingen.

Hij heeft navraag gedaan in Flevoland. De Statenleden daar hebben toegang tot alle IPO-stukken achter een dubbele inlog, maar niet tot de stukken rond stikstof. Hier is inmiddels aandacht voor. Spreker is blij met het komende voorstel van de gedeputeerde om de stukken beschikbaar te stellen. Gedeputeerde Bruins Slot benadrukt dat de kerngroep ervoor bedoeld is om een goede afstemming met de groeperingen te hebben. Wat het operationeel management betreft is het zo dat iemand leiding moet geven aan de coaches en dingen moet oppakken. Het is een praktische invulling met een verbinding naar de organisatie. In de provinciale organisatie is één verbindingspersoon die ervoor zorgt dat alles daar samenkomt.

- Gedeputeerde Van Essen herinnert aan de informatiesessie op 10 juni voor de commissie Omgevingsvisie over Groen Groeit Mee. In een presentatie werd het concept plan van aanpak toegelicht. Uit de reacties van de Staten blijkt dat die het initiatief breed steunen. In de reacties werd vooral ingegaan op de volgende vier aandachtspunten:
 - het belang van het kwantificeren van groen,
 - financiering,
 - betrokkenheid van Rijk, belangenorganisaties en burgerinitiatieven en
 - governance.

In juni is gesproken met de bestuurders van Regio U16, Regio Amersfoort en de Utrechtse gemeenten van de Regio Foodvalley. Ook was er een gesprek met de groene organisaties over het initiatief. Hier bleek dat ook zij het initiatief breed steunen. Naar aanleiding van dit alles is het plan van aanpak verder uitgewerkt en het wordt deze maand voorgelegd aan de gemeenten van Regio U16, van Regio Amersfoort en van Regio Foodvalley en de waterschappen. Het plan van aanpak is goed ontvangen. PS zullen hierover de volgende maand een Statenbrief ontvangen. Er wordt inmiddels gewerkt aan de uitvoering van het plan van aanpak. De komende maanden werkt de provincie samen met de gemeenten en waterschappen aan

- een inspirerend verhaal en een beeld van wat nodig is,
- een inventarisatie van concrete initiatieven en opgaven per deelgebied,
- de financiering en het uitvoeringsinstrumentarium en
- het streven naar een lichte maar slagvaardige governance om de resultaten te borgen.

Dit voorwerk zal begin 2021 zijn afgerond waarna men gezamenlijk de ruimtelijke programmering voor de opgaven ter hand kan nemen.

1.4 Ingekomen stukken RGW

- De voorzitter geeft het woord aan de eerste inspreker.

Mevrouw Sevink spreekt in namens de Werkgroep Roofvogels Nederland naar aanleiding van ingekomen stuk nummer 6, Paleis Soestdijk.

De inspreektekst van mevrouw Sevink wordt als bijlage 1 aan dit verslag toegevoegd.

Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter geeft de commissieleden gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer Fiscalini reageert op de opmerking van de inspreker dat de bouw van flats slecht is voor de biodiversiteit en vraagt hoe zij staat tegenover de bouw van gigantische windturbines en zonneakkers.

Mevrouw Sevink vindt dit moeilijk. Zij zou nooit windenergie gebruiken omdat dit een enorme sterfte onder bijvoorbeeld vleermuizen en vogels veroorzaakt. De mensheid zit met een probleem. Eigenlijk moet iedereen minder energie gaan verbruiken. Daar wil men nooit over spreken. De zonneakkers zijn misschien minder schadelijk maar hebben ook nadelige effecten.

Mevrouw Broere vraagt of de inspreker een idee heeft van de grootte van de aanwas van de Nederlandse bevolking, hoeveel mensen er per jaar bij komen en hoeveel mensen er over tien jaar in Nederland wonen. De mensen moeten ergens wonen. Dan kan men telkens zeggen dat het ergens niet kan omdat er een struik groeit of een vogel leeft. Maar iedereen moet huisvesting hebben en mensen willen ook kinderen krijgen. Als ervoor gezorgd wordt dat Nederland minder mensen krijgt, dan zou zij kunnen instemmen met de inspreker. Maar er komen steeds meer mensen bij, Nederland is bijna het dichtbevolkte land ter wereld.

Mevrouw Sevink stelt dat er een probleem is met woningbouw. De woningen moeten ergens gebouwd worden. Maar hier is het middenin een bosgebied, niet eens aan een rand. In een uitzending van Monitor over woningnood kwam naar voren dat Nederlanders niet allemaal heel groot moeten willen wonen. Een woning van 80 m² kan prima, zelf heeft zij 60 m². Maar dit worden woningen van 200 of meer m² voor oude mensen die in een verzorgingsflat willen wonen. Dat is wel heel ruim. Bij eerdere plannen waren de woningen kleiner en meer bestemd voor allerlei sociale en financiële lagen van de bevolking.

Mevrouw Koelewijn vraagt of de inspreker kan aangeven in welke mate woningbouw wel acceptabel is voor haar. Het zijn tien flats, tachtig woningen. Als het volume kleiner zou zijn, zou dan de schade navenant minder zijn?

Mevrouw Sevink benadrukt dat zij, en haar medeschrijvers, bij voorkeur zien dat het marechaussee terrein niet bebouwd zou worden. Het is nu ook bebouwd, er zijn acht woningen en een aantal andere gebouwen. Zou men alleen op het marechaussee terrein bouwen, dan wordt niet alle habitat erbuiten vernietigd en dat is dus minder erg.

De heer Hazeleger benadrukt dat er voor de Staten de afweging is wat er met het Paleis gaat gebeuren en wat de Staten daarin moeten toestaan. Hij vraagt naar de mening van de inspreker, of zij het van belang vindt dat het Paleis in stand blijft of dat het Paleis afgebroken zou moeten worden waarna de natuur haar gang kan gaan.

Mevrouw Sevink is in Baarn opgegroeid. Voor Nederland heeft het Paleis een bepaalde waarde. De plannen van de MeyerBergman Erfgoed Groep zijn groot, vanaf het moment dat het is aangekocht werden de plannen alleen maar groter. Dat is niet wenselijk. Zij zou willen dat er een goede invulling komt voor het Paleis zelf maar niet op deze megalomane manier. Het is de bedoeling dat er honderdduizenden mensen per jaar komen, er wordt veel bijgebouwd. Zij vraagt zich af of het geld dat MeyerBergman wil verdienen met de flats echt voor de restauratie van het Paleis is bestemd of ook voor het auditorium en andere zaken. Daar heeft zij geen inzicht in. Het kan kleiner en dan kan ook het Paleis behouden blijven.

De heer Schipper vraagt waar de NNN-toets als onderlegger is gebruikt, of dat voor het plan van de MeyerBergman Erfgoed Groep is of voor het bestemmingsplan. Hij vraagt of de toets beschikbaar is. Mevrouw Sevink licht toe dat zij deel uitmaakte van de klankbordgroep. Een bevriend ecoloog adviseerde haar om te vragen om de 'nee, tenzij toets'. Dat is de NNN-toets. Telkens werd

aangegeven dat de toets in het najaar zou komen, maar ineens sprak men over een natuurbeheerplan. Toen zij weer naar de toets informeerde, bleek die er al te zijn. Zij ontving enkele dagen geleden de toets van NMU, de toets is gedateerd op 28 mei. Blijkbaar zat de toets wel bij de stukken voor de gemeenteraad, die heeft hem naast zich neergelegd. De provincie kan kritisch naar de toets kijken en nagaan of die klopt. In NNN-gebieden mag geen significante aantasting komen.

Mevrouw De Jong memoreert dat de inspreker het woord megalomaan gebruikte en memoreert hoe de situatie is ontstaan. Het Rijk besloot om Paleis Soestdijk en de omliggende parken te verkopen aan een projectontwikkelaar en niet om het zelf te ontwikkelen, zoals bij Het Loo is gebeurd. Zij was zelf niet blij met het besluit. Het logische gevolg ervan is dat uit het object zelf geld moet komen. Aanvankelijk was het rood voor rood, alleen het marechaussee-terrein. Dit bleek meer te zijn. Wat voorligt is een compromis dat erop gericht is om zo snel mogelijk de renovatie van het Paleis en het omliggende terrein te realiseren. Het bebouwen van het Borrebos blijft een pijnpunt. Zij vraagt of de inspreker concrete ideeën heeft over de natuurcompensatie of is het zo dat de inspreker zo tegen het bebouwen van het Borrebos is, dat zij hierover niet wil nadenken?

Mevrouw Sevink leest in de NNN-toets dat de natuurcompensatie erg cosmetisch is. Voorbeelden zijn natuurinclusief bouwen en nestkastjes ophangen. In haar brief reageert zij hierop. Men kan nooit compenseren wat hier kapot wordt gemaakt, niet de ecologische verbinding en niet het broedgebied van boomvalk en ransuil, soorten die op de rode lijst staan. Uiteindelijk kan het Paleis winstgevend worden, maar de natuur en de verbinding zouden er niet onder mogen lijden. Overal staat dat de natuur leidend zou moeten zijn en dat moet ook. En niet lijdend.

Mevrouw Keller laat weten het eens te zijn met de inspreker. Terloops werd de kattenpopulatie genoemd als predator. Zij vraagt wat de inspreker hiermee bedoelde en of zij ook andere predatoren van roofvogels bedoelde.

Mevrouw Sevink antwoordt dat er allerlei predatoren zijn. Vogels kunnen ook door andere roofvogels opgegeten worden of door bijvoorbeeld de boommarter. Inmiddels is duidelijk dat katten in Nederland miljoenen vogels en muizen eten. Er staat een aantal literatuurverwijzingen in haar brief. Men moet zich ervan bewust worden dat mensen huisdieren hebben die een enorme impact hebben op de natuur. Dat is in de stad. Maar hier wordt een woonwijk in het bos gemaakt waar ook andere soorten leven.

Mevrouw Keller vraagt of zij spreekt over een zwerfkattenpopulatie.

Mevrouw Sevink benadrukt dat ook de katten die bij mensen wonen veel dieren uit het wild eten. Dit is eigenlijk niet acceptabel.

Mevrouw Keller concludeert dat dit een van de redenen is waarom de inspreker liever niet ziet dat er op het terrein huizen worden gebouwd.

Mevrouw Sevink wijst erop dat dit niet de belangrijkste reden is. Het is echter ook een effect van het gaan bewonen van het gebied. De mensen brengen activiteiten mee en huisdieren. Dit is niet duidelijk in de NNN-toets naar voren gekomen maar zou wel meegewogen moeten worden.

De heer Weyers memoreert dat de opgave is: restaureer het Paleis en eventueel het ensemble eromheen. Als er kosten komen uit een exploitatie, dan kan men voor de snelle variant gaan. Dat is in Nederland gebruikelijk: men bouwt woningen, die maakt men iets te duur, er wordt afgeroomd en daar wordt de €20 miljoen voor de verbouwing mee betaald. Een wat langer traject zou zijn om de bestemming die op het Paleis zelf komt te wijzigen (de huidige bestemming gaat niets doen in economisch opzicht). Stel dat er een betere exploitatie voor het Paleis zou zijn, met bijvoorbeeld kunst - een mooie privécollectie, dan ontstaat er cultuurtoerisme en dus overlast. De terugverdientijd is dan langer terwijl op het moment dat de flats verkocht zijn, het geld er al is. Hij vraagt hoe de inspreker staat tegenover een variant waarin er een betere bestemming voor het Paleis zou komen, maar één die mensenstromen opwekt. Of is zij van mening dat de restauratie met publieke middelen zou moeten worden betaald?

Mevrouw Sevink geeft de voorkeur aan een museale invulling. In de plannen wordt gesproken over 400.000 bezoekers per jaar. Een museum zou wellicht minder mensen trekken. Als men voor deze invulling zou kiezen, zonder alle evenementen, dan krijgt de hele omgeving meer rust. Zij zou kiezen voor een verdienmodel waarbij langzamer wordt verdiend. Het meest mooie en eerlijke zou zijn als de restauratie van het Paleis door het Rijk betaald werd. Dit had moeten gebeuren.

De voorzitter dankt de inspreker voor haar bijdrage.

- De voorzitter geeft het woord aan de tweede inspreker.

Mevrouw Coumou is juridisch medewerker ruimtelijke ordening en milieu bij de NMU en spreekt in namens de NMU, Utrechts Landschap en Natuurmonumenten bij agendapunt 2.3 Statenvoorstel Strategisch bosbeleid provincie Utrecht en indirect over Paleis Soestdijk.

De inspreektekst van mevrouw Coumou wordt als bijlage 2 aan dit verslag toegevoegd.

Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter geeft de commissieleden de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer De Heer constateert dat de inbreng van de NMU tweezijdig is. Het is een protest tegen houtkap op die concrete plek en het is een boodschap richting de bossenstrategie van de provincie. De bossenstrategie heeft een tweesporenbeleid. Aan de ene kant wordt iets met het bosareaal gedaan, aan de andere kant wordt de kwaliteit van de bestaande bossen verbeterd. Het tweede spoor is ook belangrijk. Hij informeert of het mogelijk is om door het maken van een kwaliteitslag op alle oude bosgroeiplaatsen een verlies aan areaal te compenseren.

Mevrouw Coumou meent dat dit niet mogelijk is. Hoeveel oude bosgroeiplaatsen de provincie ook heeft, het is iets bijzonders. Op die locatie is al sinds de negentiende eeuw bos aanwezig. Dat krijgt men nooit meer terug als het verloren gaat en daarom zou de verdwijning tegengehouden moeten worden. Volgens de ontwikkelaar moet ergens geld vandaan komen om dit alles te kunnen financieren en daarom gaan zij bouwen. Als dat de oplossing van ontwikkelaar en provincie is, dan zou niet op deze plek gebouwd moeten worden, het is op veel fronten een bijzondere plek. Dan zou gekeken moeten worden naar niet alleen de gronden van het Paleis maar naar wat nog meer in de buurt aanwezig is, wellicht kan aangesloten worden bij een al bestaand dorp als Baarn of Soest. Dan zijn de effecten op de natuur veel minder groot.

De voorzitter dankt de inspreker voor haar bijdrage.

- Mevrouw Engelsman deelt mee dat de heer De Heer heeft gevraagd of het mogelijk zou zijn om een werkbezoek aan de BIJ12 te organiseren. De BIJ12 zou alle Statenleden uitnodigen voor een bijeenkomst op 23 maart. Vanwege de coronacrisis kon dit geen doorgang vinden. Mevrouw Engelsman heeft navraag gedaan en BIJ12 zal bij haar terugkomen op de vraag of zij daar een vervolg aan geven. Mocht BIJ12 hier geen initiatief in nemen, dan kan de griffie dit oppakken. Zij vraagt of de fracties hier belangstelling voor hebben.

De heer De Heer vult aan dat in het laatste kwartaal van 2020 het ganzenbeleid geëvalueerd zal worden. Het zou logisch zijn om die gegevens mee te nemen en aan BIJ12 te vragen of zij de Staten hierover kunnen informeren.

De heer Hazeleger zou er de voorkeur aan geven als de provincie dit zelf zou organiseren, dan kan specifiek over de Utrechtse situatie gesproken worden.

Mevrouw Engelsman stelt voor dat de griffie bij BIJ12 nagaat of zij hier vervolg aan geven. Is dit niet het geval, dan zal de griffie met hen de mogelijkheid van een Utrechtse variant bespreken.

Bij een inventarisatie door de voorzitter blijkt dat voldoende fracties hiervoor belangstelling hebben.

- De heer Van der Steeg vraagt naar aanleiding van stuk 7 van Vogelbescherming Nederland of de commissieleden de reactie van GS kunnen ontvangen op het voorstel om het taxatiebeleid aan te passen en te stoppen met het verlenen van ontheffingen aan overwinterende ganzen.

Gedeputeerde Bruins Slot deelt mee dat de IPO-werkgroep Natuurwetgeving en de onderzoekers van BIJ12 Faunazaken hierbij betrokken zijn. Het onderzoek in Friesland is aanleiding voor BIJ12 Faunazaken om komende winter/voorjaar het onderzoek te herhalen en de uitkomst van het Friese onderzoek te valideren. De uitkomsten van het nieuwe onderzoek zullen naar verwachting inzicht geven in de werkelijke omvang van de schade bij de eerste grassnede, waarna interprovinciaal de noodzaak voor aanpassing van de taxatie op dit aspect beoordeeld kan worden en zo nodig ook de beoordeling van aanvragen om ontheffingen. Het werkbezoek aan BIJ12 zou hierin meer inzicht kunnen geven. Als hierover meer duidelijk is, zal de gedeputeerde de Staten erover informeren. Op de vraag van de heer Van der Steeg of dit de reactie wordt richting Vogelbescherming Nederland antwoordt gedeputeerde Bruins Slot bevestigend.

1.5 Verslagen commissie RGW 17 juni 2020, 23 juni 2020, 1 juli 2020 en de hoorzitting Maarsbergen van 1 juli 2020

De verslagen worden ongewijzigd vastgesteld.

1.6 Termijnagenda RGW en motielijst

Griffier mevrouw Engelsman herinnert aan de memo met de voorgenomen bezoeken op korte termijn die de leden hebben ontvangen. Er zijn nog plekken beschikbaar bij het werkbezoek aan Hart van de Heuvelrug op 16 september. Eventueel kan men later aansluiten.

De heer De Heer verwijst naar de lange termijnagenda waarop staat dat de Staten in het voorjaar betrokken waren bij de evaluatie van de Agenda Vitaal Platteland (AVP) en dat zij in november een nieuw Meerjarenprogramma ontvangen. Hij vraagt of de evaluatie tijdig ontvangen kan worden zodat hij meegenomen kan worden.

Gedeputeerde Bruins Slot laat weten dat de evaluatie in de zomer is afgerond. De planning is dat deze, met een voorstel over hoe verder wordt gegaan, eind september naar de Staten en de respondenten gestuurd wordt. Vier Statenleden hebben hieraan meegewerkt.

De heer Westerlaken vraagt de griffie op welke wijze de Statenleden die niet fysiek bij bijeenkomsten aanwezig willen of kunnen zijn op de hoogte gesteld worden van de informatie die gegeven wordt tijdens werkbezoeken.

Mevrouw Engelsman zegt toe dat de griffie zich zal buigen over deze vraag. Zij meent dat de informatie middels een memo gedeeld kan worden. De Statenleden missen wel de ervaring.

De heer Hazeleger sluit zich aan bij de vraag van de heer De Heer. Hij geeft aan behoefte te hebben aan een specifieke sessie over het AVP waarin wordt nagedacht over hoe wordt omgegaan met gebiedspartijen in het westen en oosten van de provincie in het nieuwe Meerjarenplan.

De evaluatie van het ganzenbeleid is een paar keer uitgesteld, vindt deze in Q4 echt plaats? Bij de datum 15 oktober 2018 staat dat de gedeputeerde de commissie zal informeren over instrumenten rondom de varkenspest zodra men zover is in IPO-verband. Hij vraagt of het IPO zover is en zo niet, wanneer dit zal zijn.

Gedeputeerde Bruins Slot wijst erop dat die datum in een eerdere Statenperiode valt. Zij zegt toe dit na te zullen gaan en meent dat dit de Afrikaanse varkenspest betreft.

De gedeputeerde zegt toe na te gaan of de evaluatie van het ganzenbeleid in Q4 plaatsvindt. Zij is voorstander van een Statenbrede sessie over de AVP en de invulling ervan, inclusief de gebiedspartijen. Nadat PS de evaluatie hebben ontvangen, kan een moment gekozen worden waarop van gedachten gewisseld wordt over onder meer de gebiedspartijen en de samenloop met andere programma's.

De voorzitter inventariseert de meningen en constateert dat er belangstelling is voor dit voorstel.

De voorzitter benadrukt dat dit komende politieke jaar de Termijnagenda zeer serieus genomen zal worden. Waar mogelijk worden onderdelen gebundeld.

De heer Hazeleger wijst erop dat de motielijst niet aan de stukken toegevoegd is.

1.7 Rondvraag

De heer Hazeleger vraagt of er nertsenbedrijven zijn in de provincie Utrecht, of die last hebben van covid 19-besmettingen en of er sprake is van een risico.

Gedeputeerde Bruins Slot deelt mee dat uit CBS-gegevens uit 2019 blijkt dat er één pelsdierhouderij, nertsen en overige pelsdieren, is in de provincie. Deze ochtend is er ambtelijk contact geweest met de betreffende gemeente. De gemeente heeft contact met de nertsenhouder, onder andere over zijn toekomstplannen. Na de aankondiging van het vervroegde verbod op het houden van nertsen is er geen contact meer geweest. GS en gemeente houden zich op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen. Zij weten niet of er op deze nertsenhouderij een groter risico bestaat op het covid 19-virus dan op nertsenhouderijen elders in het land.

Naar aanleiding van het memo bij agendapunt 4.15 informeert de heer Van Deún naar de stand van zaken wat het kraken van het pand aan de Dolderseweg betreft en hoe hiermee verder wordt gegaan.

Gedeputeerde Strijk memoreert dat op zondag 23 augustus de politie bij een inspectieronde constateerde dat het pand aan de kavel Dolderseweg is gekraakt. Dat bericht werd die zondag aan GS doorgegeven. Men keek toen of het snel ontruimd kon worden, een strafrechtelijke ontruiming is mogelijk als binnen 24 uur wordt geconstateerd dat de krakers er zitten. GS konden niet bewijzen dat de krakers er korter dan 24 uur aanwezig waren. Hier is aan de zijde van de provincie wat misgegaan, er was een beveiligingsbedrijf ingeschakeld dat elke 20 uur een inspectie uitvoerde. Achteraf bleek er iets fout te zijn met de alarmering, een aantal dagen is dit dus onvoldoende geconstateerd.

De Staten zijn hierover geïnformeerd aan het eind van de middag op woensdag 26 augustus.

Het plan was om de kavels te gaan verkopen, dit verkeerde in de voorbereidende fase en de verkoop zou waarschijnlijk in de eerste helft van 2021 plaats vinden. De provincie liet juridisch uitzoeken wat de mogelijkheden zijn, wellicht zou minnelijk overleg een optie zijn.

Ondertussen kreeg de gedeputeerde de vorige week het signaal dat het pand onveilig is. Dat is de reden dat er geen anti-krak is ingezet. Op 3 september is dit door ambtenaren gemeld aan de krakers. Vrijdag 4 september is dit schriftelijk bevestigd door een deurwaarder. Zo is duidelijk dat de krakers weten dat de provincie van mening is dat het pand onveilig is. De stelling dat het pand onveilig is stamt uit 2019. Aan de krakers is gevraagd of opnieuw onderzocht mocht worden of dit nog steeds zo is. De gedeputeerde kreeg zojuist het bericht dat er op vrijdag 11 september opnieuw een inspectie plaatsvindt waarbij wordt bekeken of het pand wel of niet onveilig is. Dan kunnen er een aantal dingen gebeuren. Als vrijdag geconstateerd wordt dat de situatie hetzelfde is als in 2019 en dat het pand onveilig is, dan wordt er een dringend beroep gedaan op de krakers om niet in een pand te zitten dat onveilig is. Blijven de krakers zitten, dan wordt een kortgedingprocedure gestart omdat een ontruiming urgent zou zijn. Als de situatie niet onveilig zou zijn, dan vragen GS de krakers om te vertrekken en worden ze daartoe aangemaand omdat de provincie het verkooptraject wil doorzetten. Als dat niet lukt, wordt daarvoor een bodemprocedure gestart.

De heer Van Deún leest in de krant dat omwonenden aangeven dat er al enkele weken nieuwe burens zijn en dat er fietsen voor de deur stonden. Het verschil tussen 20 uur en enkele weken is erg groot. Gedeputeerde Strijk benadrukt dat, als de politie op zondag constateert dat er krakers in het pand zitten, men zou moeten weten dat die krakers er op dat moment pas 24 uur in zitten. Het verhaal over de weken is hem niet bekend. De provincie heeft getracht te bewijzen bij de officier van justitie dat de krakers er pas 24 uur zaten omdat het vrijdag nog leeg was. Dit is door buurtbewoners in getuigenissen onderschreven. Dat heeft er niet toe geleid dat de officier van justitie tot de conclusie kwam dat het een bewezen feit was. Als het niet bewezen is, kan men de krakers er niet

strafrechtelijk uitzetten. Buurtbewoners hebben ook aangifte gedaan, daarbij is niet aangegeven dat de krakers er al weken voor 23 augustus zouden zitten.

2. TER BESPREKING

De voorzitter deelt mee dat, met het oog op de afwezigheid van gedeputeerde Strijk, agendapunt 2.1 verschoven wordt naar later in de vergadering.

2.3 Statenvoorstel 'Strategisch bosbeleid provincie Utrecht'

De voorzitter memoreert dat de fracties de vragen in eerste termijn schriftelijk hebben ingediend. De vragen zijn grotendeels beantwoord door GS. De voorzitter geeft de gedeputeerde de gelegenheid om de beantwoording af te ronden waarna de fracties kunnen reageren in hun tweede termijn.

Gedeputeerde Bruins Slot gaat in op de vraag van GroenLinks en laat weten dat de provincie Utrecht ongeveer 18.000 hectare bos heeft. Daarvan is 58% een natuurbos type en 42% is een productiebos type. De meeste bossen hebben meerdere functies, bos is niet alleen voor productie maar bijna altijd ook voor natuur en recreatie bedoeld. Het beheertype droogbos met productie komt het meest voor en beslaat ruim 50% van de oppervlakte. Dit is grotendeels de Utrechtse Heuvelrug. In het strategisch bosbeleid wordt opnieuw bekeken of er een onderscheid, en zo ja, welk onderscheid, gemaakt kan worden tussen multifunctionele bossen en bossen met een grotere natuurfunctie. De bosreservaten zijn vaak niet toegankelijk, dit betreft slechts enkele procenten van het bosareaal in de provincie. Wat de totstandkoming van de bossenstrategie betreft: er is eerder met het IPO en het Rijk vanuit het Klimaatakkoord de afspraak gemaakt dat er een landelijke bossenstrategie gemaakt moest worden. In reactie op de vraag van de SGP benadrukt de gedeputeerde dat uiteindelijk de Staten gaan over of de provincie een bossenstrategie opstelt en wat de inhoud ervan moet zijn. Het voorstel ligt voor om aan de Staten te vragen of zij behoefte hebben aan een bossenstrategie en om alvast een doorkijk te geven van wat erin kan staan is de landelijke Bossenstrategie toegevoegd als een soort uitgangspunt bij het vormgeven van de provinciale bossenstrategie. De fracties hebben vragen gesteld hierover en onderwerpen aangedragen. Die komen uiteindelijk in de bossenstrategie terecht. Het CDA vroeg naar de samenhang met grondbeleid. Het grondbeleid stond oorspronkelijk eerder geagendeerd in de vergadering dan het strategisch bosbeleid. Het Utrechtse aandeel in de ambitie is 1.500 hectare, 1.000 hectare in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en 500 hectare in de groene contour. Aanplant van nieuw bos op al begrensde natuur heeft geen consequenties voor het grondbeleid omdat deze gronden al in de planning zijn opgenomen. Als het nieuw bos betreft dat buiten het NNN gerealiseerd wordt, dan heeft dat wel gevolgen. Dan moet eerst de opgave met de financiering en het instrumentarium worden uitgewerkt en ingepast worden in het provinciaal grondbeleid. Het gaat dan om de strategische inzet van door de overheid verworven gronden. GroenLinks vroeg naar de Omgevingsvisie, naar hoe het staat met de aanplant van bomen als verplicht onderdeel bij de realisatie. Gedeputeerde Van Essen sprak zojuist over Groen Groeit Mee. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat niet enkel gesproken wordt over de aanplant van bomen bij stedelijke ontwikkeling, maar juist ook bij de ontwikkeling van groene en recreatieve voorzieningen. Er is meer behoefte aan bomen. Ook is statenbreed een motie aangenomen om meer bomen aan te planten in de provincie. De verkenning van hoe groen kwalitatief en kwantitatief kan meegroeien, zowel via groenblauwe dooradering in de kernen als via een gebied en routes, wordt vormgegeven in Groen Groeit Mee.

Houtkap is een belangrijk vraagstuk, VVD, PvdD en GroenLinks stelden hier vragen over. Het onderwerp houdt de samenleving bezig en moet zorgvuldig tegemoet getreden worden. Het kappen van bomen moet altijd met een bepaalde reden worden gedaan; om bossen vitaal en gezond te houden of om soorten te behouden doordat het meer licht wordt. De provincie is bevoegd gezag voor houtopstanden en hanteert een beschermingsregime om de kap van bomen te reguleren. De gemeenten zijn bevoegd gezag voor de bomen in de bebouwde kom. Het beschermd regime van bomen en houtopstanden is onderdeel van de uitwerking van het strategisch bosbeleid. Daarin wordt ook aandacht besteed aan de maatschappelijke gevoelens die spelen bij het kappen van

bomen en aan hoe er op een goede manier invulling aan gegeven kan worden. Met een strategisch bosbeleid kunnen de vragen breder geadresseerd worden, dat is een verschil met een houtopstandenbeleid. Er wordt aandacht besteed aan de nut en noodzaak van eventuele kap en het goed informeren en meenemen van samenleving, omwonenden en belangengroeperingen.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een tweede termijn.

De heer Hazeleger heeft zich geërgerd aan het feit dat GS de vragen van de eerste termijn vaak een politieke vraag vonden die in de commissie beantwoord zou worden. Vragen als 'of GS akkoord gegaan zijn met de notitie van het IPO' of 'wanneer GS de Staten hebben betrokken om kaders te definiëren' zijn geen politieke vragen. Ook de vraag van GroenLinks naar percentages is een technische vraag die in de eerste ronde beantwoord kan worden.

Het ambitiedocument is vastgesteld door Rijk en twaalf provincies. De Staten hebben daarvoor echter nooit input kunnen leveren. De vraag van de SGP was hierop gericht en niet op het voorliggende voorstel.

In het Statenvoorstel geven de Staten GS opdracht om een bossenstrategie op te stellen. Het is niet inhoudelijk. Maar in de bijlage staan hoofdlijnen en spreker vraagt waarom de gedeputeerde daarvoor gekozen heeft en niet bijvoorbeeld een bossenstrategie heeft opgesteld volgens de hoofdlijnen.

Er wordt onderzoek gedaan in het kader van de rapportage Natuur naar de kwaliteit van de bossen in de provincie. De SGP zou de uitslag van dit onderzoek willen ontvangen voordat het strategisch bossenbeleid in PS wordt vastgesteld en spreker vraagt of dit mogelijk is.

Voor de SGP is een absoluut speerpunt dat ook binnen het stedelijk gebied meer bomen komen. Voor de volksgezondheid is dat belangrijker dan bossen, die zijn er al veel in de provincie. Ook GroenLinks pleitte ervoor maar dan in de vorm van tiny forests. De SGP staat hier achter.

De heer Schipper sluit zich aan bij de SGP. Bossenbeleid is nieuw en hij had een voorstel verwacht met daarin een strategisch bossenbeleid. Het is slechts de opdracht.

Hij sluit zich aan bij de opmerking van de SGP over politieke en technische vragen. Het onderscheid wordt regelmatig niet goed gemaakt.

Hij dacht te begrijpen dat het strategische bossenbeleid ongeveer langs de hoofdlijnen geformuleerd zou worden. Daar wordt nu echter niet formeel over besloten.

In de notitie met hoofdlijnen stonden de voetangels en klemmen goed beschreven. Hij vraagt of de gedeputeerde nader kan ingaan op de relatie tussen de notitie en dat wat vastgesteld gaat worden. Wellicht kunnen de Statenleden een en ander aanscherpen in de Statenvergadering.

Mevrouw Keller wijst erop dat de reactie op een vraag van de PvdD was dat de politieke vraag beantwoord zou worden in de commissie, terwijl de vraag alleen met ja of nee beantwoord kon worden. Een belangrijk aandachtspunt is het behoud en beschermen van bijzondere bostypen, bijvoorbeeld de oude boskernen en oude bosgroeiplaatsen. Dat was vastgelegd in de provinciale beleidsregels en de PvdD vraagt of ervan uitgegaan kan worden dat hier niet van afgeweken wordt.

De heer Van Deún sluit zich aan bij SGP en SP, ook de PVV had vragen bij het beslispunt dat aan PS wordt voorgelegd. Het is erg summier, een openeinderegeling. Zijn fractie mist de hoofdlijnen en de uitgangspunten. Op zijn minst moet toegevoegd worden wanneer dit alles gerealiseerd moet worden. Het zijn mooie plannen en ambities, maar er staat geen datum van realisatie bij.

In de hoofdlijnen is te lezen dat het mogelijk lijkt te zijn om de houtoogst licht te laten toenemen. Een boom groeit in dertig tot vijftig jaar en hij vraagt zich af over welke termijn hier gesproken wordt. De PVV is tegen houtkap voor het opstoken in bijvoorbeeld biomassacentrales. Het zal niet de bedoeling zijn om die centrales te voorzien van mooi hout uit de provincie.

De heer De Heer deelt mee dat de ChristenUnie instemt met het Statenvoorstel en het als een voordeel ziet dat het een beknopt voorstel is en er een besluit valt over het voornemen om een bossenstrategie op te stellen. Over de inhoud ervan wordt later gediscussieerd.

Hij dankt GS voor de sessie in oktober waarin de Statenleden de gedeputeerde mogelijk kaders meegeven. Dan kan uitgebreid gediscussieerd worden over alle belangrijke discussiepunten op dit vlak. Zo is er een landelijke discussie gaande over de grootte van houtkapvlaktes en het verzoek is om dit punt mee te nemen in de bossenstrategie van de provincie.

Er is een discussie gaande over de vraag of bos aangeplant moet worden binnen de NNN. Dat gaat ten koste van heidevelden en graslanden die een hoge biodiversiteit hebben. Die gebieden krijgen dan een lagere biodiversiteit. Als men de biodiversiteit wil verbeteren, wat in de landelijke strategie is opgenomen, moeten er geen bossen aangeplant worden binnen de NNN. Hierover kan in oktober gediscussieerd worden. De zojuist genoemde getallen van 1.000 en 500 hectare zouden ter discussie moeten staan.

De notie is veelbelovend.

De heer Hazeleger licht toe dat hij geen kritiek heeft op de vraag of de Staten het ermee eens zijn dat een bossenstrategie wordt opgesteld. Het is goed dat de gedeputeerde hiermee naar de Staten komt. In de bijlage staan echter hoofdlijnen die niet in het Statenvoorstel zijn opgenomen. Dat wekt verwarring omdat de neiging bestaat om in te gaan op de hoofdlijnen.

De heer De Heer vindt het prima dat het Statenvoorstel alleen een voornemen behelst. Hij grijpt de kans om wat schoten voor de boeg te geven vóór de infosessie zodat hierover gesproken kan worden tijdens de infosessie.

Inhoudelijk was er al jarenlang een koers richting het bijstellen van de bossenstrategie met het oog op de actuele ontwikkelingen. Het Klimaatakkoord heeft het actueel gemaakt. Vanuit biodiversiteit ligt de noodzaak er al langer bij voedselbossen en het landschapsbeheer. GS hadden een jaar eerder al toegezegd om een bossenstrategie op te stellen: er was een aanvraag om mee te werken aan een locatie voor agroforestry in de provincie en spreker vroeg destijds of hier niet een strategie op ontwikkeld moest worden.

Wat de ChristenUnie betreft gaat het vooral om bosaanplant op bijvoorbeeld kale bedrijventerreinen, dus buiten de NNN. Dit past bij Groen Groeit Mee.

De heer Mulder deelt mee dat het de PvdA een goed plan lijkt dat GS komen met een provinciale bossenstrategie. Hij roept op om daarbij het belang te benadrukken van een consequente opstelling van overheden in de uitvoering. De meerwaarde van bos heeft onomkoopbare consequenties, bijvoorbeeld bij de aanleg van wegen. Soms zullen bestaande wegen weggehaald moeten worden ten behoeve van een meer optimaal bosbeleid. Hij vraagt een toezegging van de gedeputeerde dat ook het borgen van dergelijke zaken in de uitvoering bij de beleidsontwikkeling wordt betrokken. Hij sluit zich aan bij het verzoek van GroenLinks om een informatiesessie over de voedselbossen, agroforestry.

Hij sluit zich tevens aan bij de opmerkingen van GroenLinks en de SGP over de wenselijkheid van het ontwikkelen van stedelijk groen c. q. de tiny forests.

Ook mevrouw De Widt had op basis van de titel verwacht dat strategisch bosbeleid zou worden vastgesteld. Er ligt alleen een voorstel om dat te gaan doen. D66 geeft hiervoor graag de opdracht aan de gedeputeerde. Het is goed dat er in een breder perspectief nagedacht wordt over bos in het provinciaal beleid.

Het is ook goed om te lezen dat niet álles bos gaat worden gezien de landschappelijke kwaliteiten die de provincie heeft.

Zij leest regelmatig over bosaanleg en bos aanplanten. Een oerbos kan men niet aanplanten. Zij spreekt de hoop uit dat er veel ruimte is voor natuurontwikkeling om in die zin tot meer bos te komen. Zij is blij met de verkenning van het Utrechts Landschap van de natte bossen.

De agendapunten van de middag leken de heer Westerlaken een versnipperd geheel. Na lezing werd duidelijk dat er een rode lijn in zit. De onderwerpen die besproken worden hebben nadrukkelijk met elkaar te maken. Het CDA hecht eraan dat die integrale benadering wordt doorgezet in de toekomst. De vragen van het CDA over het bosbeleid zijn afdoende beantwoord. Spreker stelt de volgende vervolgvraag. De gedeputeerde sprak over strategisch verworven gronden en hij vraagt of het zo is dat de verwerving van gronden zowel bij de gebiedsgerichte aanpak, waarover besluiten werden genomen voor de zomervakantie, als de structuurverbetering van de landbouw en de bosontwikkeling meegenomen wordt.

Het CDA gaat akkoord met het formuleren van een strategisch bosbeleid en ziet graag de concrete invulling hiervan terug.

Hij informeert of dit wordt meegenomen bij de evaluatie en de ontwikkeling van de nieuwe AVP.

De heer Dinklo begrijpt niet waarom het voorstel aan de Staten wordt voorgelegd en waarom niet GS besloten hebben om te beginnen met het opstellen van strategisch bosbeleid, waarna er met de Staten over gesproken wordt. Wat gebeurt er als de Staten tegenstemmen, wordt er dan geen bosbeleid opgesteld? Het voorstel leek zijn fractie wat zinloos, wellicht omdat FvD een vernieuwende partij is.

Voorop de Utrechtse Heuvelrug wordt veel gekapt, aan de ene kant worden veel bossen gekapt en aan de andere kant wordt bijgeplant. Dit punt zou meegenomen moeten worden.

Er wordt veel over natuur geschreven. FvD zou graag bossen voor mensen zien.

De heer Hazeleger verbaast zich over dit standpunt. Hij vraagt of FvD ervoor pleit dat de Staten minder in positie zijn, dat GS zelf kijken met welke plannen zij komen, tijd en energie van ambtenaren erin steken zonder dat de Staten gevraagd worden of er behoefte is aan het plan. Het is ook mogelijk om geen strategisch bosbeleid op te stellen.

De heer Dinklo meent dat Statenvoorstellen aan de Staten worden voorgelegd naar aanleiding van kerntaken van de provincie. Dit is een kerntaak, dus kan er een Statenvoorstel gemaakt worden.

De heer Hazeleger vindt de nieuwe politiek van GS een compliment waard. Voordat er een plan geschreven wordt, wordt eerst bij de Staten nagegaan of die het een goed idee vinden.

De heer Dinklo constateert dat SGP en FvD hierin verschillen. Er had ook een Statenbrief kunnen voorliggen.

De heer Westerlaken sluit zich aan bij de SGP. Dit is de vernieuwing bij GS, de Staten worden vanaf het begin ergens bij betrokken. Het verbaast hem dat de heer Dinklo FvD een vernieuwende partij vindt als hij dit met oude methodes wil aanpakken.

Mevrouw Van Gilse deelt mee dat de VVD positief staat ten opzichte van het opstellen van een bossenstrategie. Het is netjes dat GS de vraag over het opstellen voorleggen aan de Staten.

De manier van vormgeven is echter wat onduidelijk. Omdat er hoofdlijnen zijn meegegeven, had zij het punt inhoudelijk en politiek voorbereid en vragen aan de gedeputeerde voorbereid over situaties waarover onrust in de maatschappij ontstaat. Het antwoord daarop is summier. Zij informeert naar het moment waarop de vragen wel goed besproken kunnen worden.

Mevrouw Van Elteren deelt mee dat ook GroenLinks positief staat ten opzichte van het opstellen van een bossenstrategie. Zij dankt de SGP en PvdA voor hun steun voor haar vraag over het binnenstedelijk groen, met name voor de tiny forests ofwel minibossen. Het is goed om te lezen dat er in de uitwerking van het strategisch bosbeleid ook gekeken wordt naar deze mogelijkheid en naar de kansen voor soortenrijke klimaatbossen.

GroenLinks sluit zich aan bij de ChristenUnie wat het aanplanten van bomen betreft, dit mag niet ten koste gaan van de biodiversiteit. Zij spreekt hier graag over tijdens de informatiesessie in oktober.

Mevrouw Broere informeert bij welk aantal bomen gesproken wordt over een tiny forest.

Mevrouw Van Elteren kan geen aantallen geven. Het gaat om een klein bos op een kleine oppervlakte, bijvoorbeeld de grootte van een voetbalveld. In die kleine ruimte worden veel

boompjes aangeplant. Het is vaak in de nabijheid van scholen, dan is er ook een educatieve factor. Niet iedereen groeit op met een bos in de achtertuin.

Mevrouw Broere vraagt zich af waar in een stad of een dorp een zo grote oppervlakte wordt gevonden.

Mevrouw Van Elteren vult aan dat er ook kleinere tiny forests bestaan. De ruimte kan gezocht worden. Ook hierover kan tijdens de infosessie verder gesproken worden.

GroenLinks heeft drie vragen over het Statenvoorstel.

- Bovenaan pagina 2 staat 'Een belangrijk aandachtspunt betreft het behoud en de bescherming van bijzondere bostypen en van oude bosgroeiplaatsen. Ook zal worden ingegaan op het onderdeel meldingsplicht bij voorgenomen kap en herplantplicht.' Zij vraagt met welk doel hierop wordt ingegaan, of dit versoepeling of aanscherping betreft.
- Als het bomen betreft binnen de groene contour, betreft dit veelal particulier initiatief. Zij vraagt hoe GS de realisatie van deze ambitie in dit gebied zien, gezien het aantal hectares. Wordt er een actievere rol ingenomen?
- GroenLinks heeft behoefte aan een infosessie over agroforestry, voedselbosbouw. Zij informeert of andere fracties hierin geïnteresseerd zijn of dat de voorkeur ernaar uitgaat om dat te combineren met de geplande infosessie in oktober.

Gedeputeerde Bruins Slot dankt voor de brede steun die werd uitgesproken.

Zij zal eerst ingaan op de procesmatige vragen.

Zij zegt toe de opmerkingen over het onderscheid tussen technische en politieke vragen mee te zullen nemen.

Wat de oorsprong van het voorstel betreft is het zo dat de Staten aan de gedeputeerde hebben gevraagd of wel of niet overwogen zou moeten worden om een strategisch bosbeleid op te stellen. De gedeputeerde deed toen de toezegging dat in de organisatie nagegaan zou worden of dat van meerwaarde zou zijn, dat zij dit voor zou leggen aan de Staten en zou vragen of die ermee akkoord gaan. Dat is de reden waarom de vraag voorligt of GS met strategisch bosbeleid mogen starten. De landelijke bossenstrategie stond 17 juni geagendeerd, hierin gaven Rijk en provincies aan wat een richting zou kunnen zijn. Bij een fysieke vergadering wordt de inhoud van een Statenbrief meestal breder besproken. De laatste periode is dit vooral schriftelijk afgehandeld. Het is geen bevoegdheid van PS want er wordt niets mee vastgesteld, het is een ambitiesdocument. PS stellen later vast hoe het bosbeleid eruit komt te zien. De gedeputeerde stelt daarom voor om in oktober een infosessie te plannen, ook met het oog op de vragen en dilemma's die er liggen. Hiermee wordt ook de input voor het strategisch bossenbeleid opgebouwd.

De heer Hazeleger vraagt wat de inbreng van Utrecht bij het opstellen van het ambitiesdocument is als Rijk, IPO en provincies bij elkaar komen. Bij het thema stikstof kwam deze vraag ook naar voren. Gedeputeerde Bruins Slot antwoordt dat deze vraag niet alleen bosbeleid betreft. Hij zou een keer met de leden van het Algemeen bestuur van het IPO besproken kunnen worden. Bij het Klimaatakkoord kwam dit via de klimaattafel Landbouw en landgebruik naar voren. SGP-gedeputeerde Ten Bolscher van Overijssel is hier de trekker.

De voorzitter zegt toe met de griffie te zullen overleggen of in die sessie het onderwerp agroforestry meegenomen kan worden. De commissieleden kunnen hun mening hierover inbrengen.

Gedeputeerde Bruins Slot licht toe dat in de rapportage Natuur over het onderzoek naar de kwaliteit van bossen gerapporteerd wordt. Zij verwacht dat de bossenstrategie voor de zomer is opgesteld. Het onderwerp tiny forest wordt meegenomen bij de door de Staten ingediende motie over meer bomen. De NMU kreeg de opdracht om na te gaan hoe zij hier goed invulling aan kunnen geven. Als een bepaalde periode een beleid is gevoerd, zoals het houtopstandenbeleid en de oude bosgroeiplaatsen, is het goed om na die periode te evalueren of dingen goed gaan of anders moeten. De bossenstrategie wordt ook gebruikt voor het weer van alle kanten belichten van dit onderwerp.

De vraag van de PvdD is dan ook niet met ja of nee te beantwoorden. De Staten kunnen zelf verdere invulling en inkleuring geven aan strategische bossenbeleid.

In reactie op de vraag van FvD antwoordt de gedeputeerde dat het uitgangspunt bij houtkap is: maximaal een halve hectare en ten dienste staan van een doel, bijvoorbeeld meer ruimte, meer licht voor een boom of het uitroeien van essentaksterfte. De ChristenUnie en GroenLinks merken op dat nagegaan moet worden of het leidt tot biodiversiteitswinst, heide heeft meer biodiversiteit dan aangeplante bossen. Als bosaanplant leidt tot achteruitgang van biodiversiteit, dan moet het bos niet worden aangelegd. Dit is een van de uitgangspunten in het Natuurbeheerplan. Er is ook begreend NNN wat een lage kwaliteit aan biodiversiteit heeft, minder dan als daar op een goede manier bos geplant wordt. Het onderzoek van Het Utrechts Landschap laat zien dat het heel gericht wel gedaan kan worden op bepaalde plekken en dat de biodiversiteit dan verbetert. Deze afweging moet bewust gemaakt worden, ecologen houden zich hiermee bezig.

De PVV merkte naar aanleiding van de lichte stijging van de houtproductie op dat houtkap niet voor biomassacentrales moet zijn. Hout kan echter ook geoogst worden voor hoogwaardige toepassingen en kan op die manier bijdragen aan een verbetering van het klimaat. Houtproductie is geen doel maar een middel om bij te dragen. De Staten hebben een motie ingediend over houtbouw. Dat is een voorbeeld. Hiermee kunnen vernieuwingen tot stand gebracht worden.

In reactie op de PvdA wijst de gedeputeerde erop dat houtbouw een voorbeeld is van out-of-the-box nadenken over een goede toepassing van hout. Bij de ontwikkeling van nieuw beleid wordt niet alleen binnen de gebaande paden gekeken.

In reactie op de bijdrage van D66 wijst de gedeputeerde erop dat, door de juiste abiotische omstandigheden te benutten of te creëren ook een natuurlijke bosontwikkeling mogelijk gemaakt kan worden. Dit heeft de aandacht.

Het CDA vroeg naar verwerving van gronden in het kader van de bossenstrategie. Dit is opgenomen in de Nota Grondbeleid, een onderwerp dat later in de vergadering besproken wordt. Als men een actieve grondpositie wil aanbrengen voor een bepaald doel, dan moet er een aparte grondstrategie voor worden opgezet. Daarnaast, als zich mogelijkheden en kansen voordoen in de gebiedsgerichte aanpak voor bosaanleg, moet er draagvlak zijn van betrokkenen. Dan kan bekeken worden of bosuitbreiding gerealiseerd kan worden. In het programma Nieuw landelijk gebied is dit een element waarbij overwogen moet worden in hoeverre een plek aangegeven kan worden.

Desgevraagd door de VVD licht de gedeputeerde toe dat dit geen inhoudelijke discussie is maar een start. De informatiesessie in oktober is om een aantal eerste vragen te bespreken en om een uitwerking te geven aan de ambities en die op een Utrechtse manier in te vullen. Hierover zal vaker met elkaar gesproken worden.

De gedeputeerde gaat in op het onderwerp bosuitbreiding en groene contour. Zij heeft de Staten de hoofdlijnen van het programma Natuur gestuurd dat door het Rijk wordt opgesteld. Eventuele bosuitbreiding wordt onderdeel van het natuurakkoord dat dit jaar met het Rijk besproken wordt. In dat kader kan overwogen worden om een grote rol te nemen in de realisatie van bossen in de groene contour. Hierover zou dan met de Staten gesproken moeten worden.

Mevrouw Hoek vraagt of er bij de aanplanting van bomen rekening gehouden wordt met de eikenprocessierups. Worden er toch eiken geplant of komt er een beheerclausule?

Gedeputeerde Bruins Slot zegt eiken niet op voorhand te willen uitsluiten. Zij kan zich voorstellen dat tevoren wordt nagedacht over de plek van aanplant, bij een fietspad is dan minder geschikt.

Mevrouw Broere vult aan dat de Amerikaanse eik geen last heeft van de eikenprocessierups.

De voorzitter sluit de bespreking over dit onderwerp af met de conclusie dat het voorliggende voorstel als sterstuk wordt doorgeleid naar de Staten.

2.1 Statenvoorstel Nota Grondbeleid 2020

De voorzitter memoreert dat hierover in het voorjaar twee sessies zijn geweest. Er is al veel informatie uitgewisseld. De fracties hebben in eerste termijn schriftelijke vragen ingediend.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een tweede termijn.

Mevrouw Hoek deelt mee dat 50PLUS van mening is dat het grondbeleid goed is uitgewerkt.

De heer Hazeleger deelt mee dat de SGP het een goed stuk vindt en tevreden is met de beantwoording op het punt van de interne controle. Spreker was blij te zien dat op de pagina's 'in concept' stond, het stuk moet nog naar PS.

Hij zou graag een kort antwoord krijgen op de vraag of GS zonder PS over kan gaan tot onteigening of dat daar altijd een Statenbesluit voor nodig is.

De heer Schipper vond het een goed leesbaar stuk en dankt daarvoor.

De bevoegdheid van GS om gemotiveerd af te wijken van de Nota en het uitvoeringskader is in het stuk opgenomen. Daarover wordt jaarlijks en achteraf bij de jaarrekening gerapporteerd. Hij vraagt wat er fout gaat als PS vooraf over een dergelijke afwijking worden geïnformeerd en er wat van kan vinden. De stukken zijn immers vastgesteld door PS. Hij hoort hier graag een antwoord op en eventueel zal de SP hieraan in de Statenvergadering een vervolg geven.

De heer Van der Steeg heeft een aanvulling op de bijdrage van de heer Hazeleger en vraagt of de gedeputeerde in zijn beantwoording ook de Omgevingswet mee wil nemen. Hij informeert of de procedure dan dezelfde blijft of dat het dan een PS-besluit wordt. Hij hoort graag het verschil tussen de oude en de nieuwe situatie.

De heer Van Deún is blij dat er nu eenduidig grondbeleid voor de hele provincie komt.

Alles wordt neergelegd bij het team Grondzaken. In de Nota staat dat GS het team controleren en dat is belangrijk. De leden van het team staan bloot aan ondermijning en dergelijke. Hij vraagt hoe dit gecontroleerd wordt, statistisch gezien is er een grotere kans op integriteitsschending bij dergelijke teams.

Hij heeft een aanvulling op de vraag van de SP. In de Nota staat: 'GS voeren bij voorkeur een faciliterend grondbeleid.' Het woord voorkeur is ruim en vaag. Hij vraagt of afwijkingen direct kenbaar gemaakt kunnen worden aan PS in plaats van achteraf.

De heer De Heer complimenteert het team dat de Nota heeft opgesteld. De Nota ziet er degelijk uit en de ChristenUnie is blij met het resultaat.

Hij heeft gekeken naar hoe andere provincies discussiëren. De vraag is of dat ook voor Utrecht geldt. Hoe uitgebreider de Nota wordt en hoe robuuster men het afwegingskader beschrijft, welke opgaven en in welke gevallen grond aangekocht wordt, hoe minder flexibel het wordt. Er zou toch enige flexibiliteit moeten zijn om in te spelen op onverwachte zaken. Hij vraagt of de balans tussen een uitvoerig afwegingskader en voldoende flexibiliteit hier is gevonden.

De heer Mulder complimenteert het college met het actief inzetten van het faciliterend grondbedrijf. Het is uniform beleid, dienstig aan de verschillende provinciale programma's en met voorzichtigheid en terughoudendheid als uitgangspunten. Het is goed om te lezen dat het beleid gericht is op het nemen van beheersbare risico's.

De PvdA heeft drie opmerkingen.

In de beleidsnota en in de uitvoeringsnotitie wordt zowel de term opstallen als de term vastgoed gebruikt. Spreker meent dat vastgoed het samenstel van grond en opstal is. Om verwarring te voorkomen stelt hij voor om de heldere term opstal te hanteren.

Het beheer van aangekochte gronden zal tijdelijk zijn en gericht op de toekomstige functie van die gronden. Hij hoort graag hoe de gedeputeerde staat tegenover het bij het beheer betrekken van mensen uit de provincie met enige afstand tot de arbeidsmarkt en vraagt of de gedeputeerde hiervoor een inspanning gaat leveren. Spreker wijst de gedeputeerde op de mogelijkheid om dit te doen vanuit een sociale onderneming die specifiek gericht is op het bieden van

werkervaringsplaatsen met combinaties van werken en leren. De PvdA zou het op prijs stellen als hiertoe initiatieven zouden worden genomen.

De provincie heeft een regierol bij interbestuurlijke samenwerking. Hij informeert of het denkbaar is dat de provincie gronden aankoopt, verkoopt en beheert voor het waterschap en eventueel andersom en vraagt of daarover afstemming plaatsvindt bij het samenstellen van de teams. Zo voorkomt men dat in meerdere organisaties dubbele capaciteit voor dit soort dure werkgelegenheid ontstaat.

Hij verwacht dat zaken als anti-speculatiebeding en bodemonderzoek over verontreiniging hun beslag zullen krijgen in het team.

De heer De Droog deelt mee dat D66 de gedeputeerde dankt voor het goede, werkbaar stuk. De fractie is wel benieuwd naar een bepaalde doorwerking. Het is goed dat er actief grondbeleid wordt gevoerd.

GS geven aan marktconform te zullen optreden daar waar de provincie wil aanschaffen of verwerven. Dat klinkt goed. Tegelijkertijd heeft de provincie te maken met strakke rode contouren en kan enigszins voorspeld worden waar men zaken zou willen hebben en doen. Dat leidt ertoe dat vanuit de markt speculatief opgetreden wordt en dingen aangeschaft worden waarbij de provincie in de tang genomen kan worden. Hij vraagt in welke mate het woord marktconform de provincie in de problemen brengt daar waar het gaat om het bereiken van maatschappelijke doelstellingen bij het verwerven van gronden.

Mevrouw Koelewijn memoreert dat het grondbeleid van de provincie Utrecht in het verleden kwetsbaar is gebleken. Het is goed dat er een nieuwe Nota Grondbeleid 2020 en een uitvoeringskader liggen. In eerste termijn heeft het CDA een flink aantal vragen gesteld en bemerkingen meegegeven. Daarop is door GS gereageerd en vanuit die beantwoording wil de fractie nog twee zaken opmerken en meegeven.

Daar waar het gaat om de kortlopende contracten met derden wordt er rekening gehouden met voorwaarden die de provincie stelt in haar contracten. Voorbeelden zijn het niet gebruik mogen maken van glyfosaat houdende middelen en het randenbeheer. Maar uit de beantwoording kan zij niet goed opmaken welk voordeel dit oplevert voor de desbetreffende pachters en zij vraagt of hier meer duiding aan gegeven kan worden. Hoe kan de provincie de pachters nog beter ondersteunen? Het tweede punt van het CDA betreft fraudegevoeligheid en/of ondermijning daar waar het gaat om grond- en vastgoedtransacties. Het is goed om te horen dat de gedeputeerde dit een begrijpelijke zorg vindt en dat de toepassing van de Wet Bibob bij vastgoedtransacties verankerd zal worden in de nieuwe beleidslijn voor de toepassing van de wet Bibob. Zij vraagt of het zo is dat dit een nieuwe beleidslijn van de provincie Utrecht is.

De heer Weyers laat weten dat FvD het stuk goed leesbaar en helder vindt.

De fractie heeft een drietal tekstuele opmerkingen. De reactie van de gedeputeerde bepaalt of de fractie een amendement hierop zal indienen.

Bij het onderdeel Essentie en samenvatting staat: 'Voor een aantal doelen zet de provincie het middel grond in: onder andere natuur, gebiedsontwikkeling, energietransitie en infrastructuur.' Deze opsomming is ongewenst omdat het verwachtingen kan wekken bij private partijen en gemeenten die daar als het ware rechten aan ontlenden. Als zij ermee bezig zijn, komen ze op het idee om de provincie erbij te betrekken. Er staat 'onder andere', kennelijk kunnen er ook andere doelen zijn. Het zou volstaan als in het Statenvoorstel de splitsing tussen passief en actief grondbeleid wordt genoemd en wordt uitgewerkt. Hij vraagt of de gedeputeerde deze mening deelt.

Bij het hoofdstuk Bestuurlijke dilemma's en politieke gevoeligheid staat op pagina 3: 'De mogelijkheid om als provincie ook actief grondbeleid in te zetten geeft mogelijkheden om beleidsdoelen te realiseren die in samenwerking met partijen of via participatietrajecten niet of niet tijdig kunnen worden gehaald.' FvD zou graag zien dat in het tekstgedeelte dat over het actieve grondbeleid gaat een splitsing wordt aangebracht in het voorstel tussen een bedoelde consumptieve

of productieve aanwending van de grondaankoop. Consumptief zou zijn toegestaan, productief niet. Met consumptief bedoelt de fractie algemeen gebruik voor iedereen, men koopt gronden aan om er een bos te realiseren of een fietspad of een weg aan te leggen. Dit is van iedereen en voor iedereen. In de regel gaat een bos of een weg niet failliet. Met productief bedoelt de fractie dat gronden worden aangekocht voor een beperkte groep investeerders of exploitanten om er bedrijfsomzetten mee te maken. In deze benadering maakt de grondaankoop deel uit van de totale businesscase door de private partijen. Maar zij genoeg geld hebben, kunnen zij zelf die gronden aankopen. De provincie zou geen gronden moeten kunnen aankopen ten behoeve van woningen of bedrijvigheid in welke zin dan ook. Dat moeten de latere investeerders en exploitanten doen. Het schuurt ook wat met het idee van staatssteun. Als er een splitsing wordt gemaakt in het actieve grondbeleid, dan kan de opmerking 'niet of niet tijdig' vervallen, want dat impliceert dat partijen of participanten niet voldoende middelen hebben om hun doel te realiseren of die hier niet voor over hebben. Men kan zich afvragen of men dergelijke partijen moet willen, het lijkt erop dat zij niet draagkrachtig genoeg zijn om een en ander uit te voeren. Dit kan de prijzen opdrijven. Hij vraagt of het college bereid is om deze nuancering op te nemen in het Statenvoorstel.

In het hoofdstuk Effecten op duurzaamheid staat: 'In de pachtcontracten die de provincie uitgeeft zullen restricties staan met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen, bemesten en randenbeheer.' Dit wordt opgelegd vanuit het belang van de verbetering van biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid. Hij vraagt of de gedeputeerde bereid is om ten aanzien van natuurpacht, als dat aan de orde zou zijn, een restrictie bomenkap ten behoeve van aanwending van biomassa op te nemen.

De heer Janssen dankt voor de notitie en sluit zich aan bij de complimenten over het stuk. De VVD heeft een drietal opmerkingen.

Wat de portefeuilleverdeling in het college betreft, is het zo dat de inhoudelijk gedeputeerde de indiener is van een grondaankoop. De VVD zou een prominentere rol willen zien voor de gedeputeerde Grondzaken, op zijn minst als mede-indiener maar bij voorkeur als hoofdindiener van een aankoop. Zo worden de checks and balances in het college steviger neergezet.

Het team Grondzaken moet voldoende onafhankelijk in de organisatie gepositioneerd worden. Hij vraagt of het team bijvoorbeeld ook de mogelijkheid heeft om eigenstandig te escaleren indien er in hun ogen iets niet in orde is.

Bij de marktconformiteit is de vraag van de VVD of het college voor aankopen bepaalde richtbedragen hanteert en of de richtbedragen kaderstellend worden meegegeven aan de mensen die namens de provincie op pad gaan om aankopen te doen. Dit kan een aanvullend instrument zijn om een goede gang van zaken te bevorderen.

Mevrouw De Jong sluit zich aan bij de complimenten over de helderheid van het stuk.

Zij begrijpt de lijn van een faciliterend grondbeleid, wat geen doel op zich is maar wordt gebruikt om bepaalde doelen te realiseren.

De doelen die geformuleerd worden liggen op het terrein van mobiliteit en natuur. Zij informeert of het mogelijk is dat de provincie ook een rol speelt in het grondbeleid bij woningbouw. Tijdens de bijeenkomst over het veenweidegebied van de vorige week zei gedeputeerde Bruins Slot dat als de grondwaterstand omhoog moet, de opbrengst afneemt en de grond moet worden afgewaardeerd. Misschien kan de provincie hier iets mee doen in het kader van het grondbeleid. Zij zou dit graag verduidelijkt zien. Als de mogelijkheid geopend wordt voor dergelijke zaken, dan is haar vraag of dit tot de uitzonderingen behoort.

Bij meerdere gemeenten wordt iedere grondtransactie onderzocht in het kader van de Wet Bibob, niet het uitgebreide onderzoek van het landelijk bureau maar een kort onderzoek in eigen huis. Zij vraagt of het in de nieuwe richtlijn de bedoeling is dat dit het nieuwe uitgangspunt wordt.

De voorzitter schorst de vergadering.

De voorzitter heropent de vergadering.

De voorzitter geeft het woord aan de gedeputeerde voor de beantwoording van de tweede termijn.

Gedeputeerde Strijk spreekt zijn dank uit voor de waardering voor de Nota en de aanscherping die GS willen hebben in de organisatie.

Op de vraag van de SGP of GS zonder PS kan overgaan tot onteigening antwoordt de gedeputeerde bevestigend. Maar GS zullen dit nooit doen. Als een dergelijke situatie zich zou voordoen, dan zouden GS dit met PS bespreken. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet mag dit niet meer, dan moeten GS altijd naar PS.

De SP vroeg waarom GS ervoor kiezen om achteraf te informeren als GS buiten de kaders gaan. Hij wijst op de rolverdeling tussen het dagelijks bestuur, GS en PS die de kaders vaststellen en een bepaalde vrijheid geven om GS te laten handelen in de geest van die kaders. Stel dat GS ergens grond kopen waar een schuurtje op staat. Dat is een opstal, in de kaders staat dat GS dat niet mogen kopen. Toch is het voorstelbaar dat, als het om een grote transactie gaat, dat schuurtje niet de essentie is. PS worden dan achteraf geïnformeerd over de aankoop van het schuurtje. Als GS aparte brieven moeten gaan sturen over dergelijke kleine dingen, zullen PS vinden dat het aantal brieven wel erg groot wordt. De gedeputeerde hoort vaak van Statenleden dat zij veel stukken ontvangen en dat de rapporten zo dik zijn. Maar PS mogen ervan uitgaan dat, op het moment dat het om wezenlijke dingen gaat waarbij GS buiten de kaders gaan en actief grondbeleid zouden voeren, GS aanvoelen dat er iets wezenlijks aan de hand is en PS nadrukkelijk wél zullen informeren. GS zullen spaarzaam omgaan met het handelen buiten de kaders en het niet informeren van PS. Dat zijn dan dingen die GS goed in de reguliere planning- en controlcyclus durven delen met PS en die niet tot een aparte brief aan PS hoeven te leiden. Als GS iets doen waarvan PS naderhand zeggen dat zij dat graag hadden willen weten, dan zal daarover het gesprek gevoerd moeten worden.

Op de vraag van de PVV of GS PS actief informeren als GS actief grondbeleid inzetten antwoordt de gedeputeerde bevestigend. Dit zal altijd gebeuren. Dit is ook opgenomen in de besluitpunten.

De heer Van Deún wijst erop dat zijn vraag was of GS PS informeren bij het voeren van 'bij voorkeur een faciliterend grondbedrijf'. De vraag is of GS terugkomen naar PS als zij daarvan afwijken.

Gedeputeerde Strijk antwoordt wederom bevestigend. Wat zou kunnen, is dat in bredere zin misschien een Statenvoorstel met PS besproken wordt. GS beogen een bepaald doel. In het Statenvoorstel staat dat daarbij het aankopen van grond hoort. Op het moment dat daadwerkelijk de grond aangekocht wordt, wordt dit gedaan in lijn met het voorstel dat met PS is besproken. Dan zijn PS al breder betrokken bij het beleidsdoel dat GS willen bereiken met het middel grondaankoop.

De PvdD vraagt hoe dit in het team geregeld wordt, qua governance en het vier-ogen principe. Het kan hier gaan over grote geldstromen en belangen. GS denken dat dit geregeld is door de functiescheiding binnen het team. In feite is er al een grotere functiescheiding aangebracht doordat het initiatief altijd uit de portefeuille komt, het is het team vanuit mobiliteit dat grond nodig heeft voor het aanleggen van een weg of een rotonde of het is het team vanuit natuur dat grond nodig heeft omdat men dat middel wil inzetten met het oog op bodemdaling. Team Grondzaken kijkt dan mee vanuit het daadwerkelijk aankopen van de gronden. Er zijn sowieso meerdere mensen bij betrokken en binnen het team wordt dit geregeld binnen de administratieve organisatie. Hij kan zich voorstellen dat PS en GS de verbijzonderde interne controle met regelmaat zullen laten kijken of alles werkt zoals is afgesproken. Eens in de zoveel tijd zouden PS een bijzondere opdracht hieromtrent aan de accountant kunnen geven.

De ChristenUnie informeert naar de balans tussen flexibiliteit enerzijds, de slagkracht en het kunnen opereren, en de borging dat het goed gaat anderzijds. De gedeputeerde meent dat dit het geval is. Er is steeds op gelet dat men moet kunnen blijven opereren in het dagelijks handelen.

De PvdA vraagt om niet het woord vastgoed te gebruiken maar het woord opstallen. Het is een kwestie van semantiek dat GS kozen voor het woord vastgoed. Opstal is meer juridisch. Het heeft er meer mee te maken dat niet telkens eenzelfde woord in een zin gebruikt wordt. Als men het woord vastgoed graag wil vervangen door opstallen, dan komt daarover een erratum.

Beheer moet geregeld worden. De PvdA vraagt of GS kunnen toezeggen dat daarbij ook gekeken wordt naar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De meeste gronden waarover het beheer gevoerd moet worden zullen echter agrarische gronden zijn en geen groenvoorzieningen waar men goed projecten kan starten met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurt meer bij binnenstedelijke ontwikkelingen. Hier is het ingewikkelder om dit te regelen. De gedeputeerde staat ook wat huiverig tegenover het bij elkaar halen van verschillende doelen. De gedeputeerde kan dit ook niet toezeggen omdat men vanuit verschillende portefeuilles, bijvoorbeeld mobiliteit of natuur, gronden nodig kan hebben voor het behalen van de doelen en daar liggen ook de beheerplannen. In de Nota Grondbeleid wordt geregeld hoe de provincie omgaat met gronden die bij de provincie komen en passen in bepaalde doelen.

De gedeputeerde herkent het punt dat D66 naar voren brengt, gronden hebben een waarde doordat ze een bepaalde bestemming hebben. Het kan zijn dat dit leidt tot wijziging van grondprijzen. Dat zal nooit het beleid van de provincie zijn, er worden niet strategisch gronden aangekocht. Als GS een dergelijk voorstel willen maken, dan gaan zij in gesprek met PS over de vraag hoe de provincie actief positie zal nemen. De Nota zegt dat dit niet gedaan wordt. GS realiseren zich dat er soms particuliere partijen in positie worden gebracht om gronden te kopen, speculerend op ontwikkelingen die misschien pas over tien jaar plaatsvinden. GS opereren daar niet in, waardoor het soms lastiger kan zijn voor de provincie om maatschappelijke doelen te bereiken.

In reactie op de vraag van de VVD stelt de gedeputeerde dat GS zullen handelen via taxatie. De provincie hanteert geen meterprijzen vooraf, taxaties zijn altijd de grondslag voor de te voeren gesprekken.

De heer De Droog zegt dit te begrijpen. Een taxatie is heel objectief. Maar in een taxatie wordt waarschijnlijk ook verwerkt dat dit soort bestemmingswijzigingen meegenomen kunnen worden, terwijl de provincie misschien wel een grondpositie in zou willen nemen met het oog op het bereiken van een bepaalde maatschappelijke waarde. Stel dat de provincie ergens natuur wil waar de markt inzet op toekomstige bebouwing en de grond laat zoals die is. Dan wordt én de natuurdoelstelling niet gehaald én de bebouwing niet bereikt. Hij vraagt of men elkaar niet in de tang houdt doordat de markt een andere prijs geeft dan de provincie op grond van de eerste bestemming zou denken. Het is de vraag hoe de grond gewaardeerd wordt op het moment dat de provincie onteigent.

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat dan gekeken wordt naar de feitelijke bestemming die op de grond zit. Anderen zullen denken dat de bestemming er in de toekomst mogelijk op komt. De provincie gaat ervan uit dat de bestemming er niet op zit. De vakspecialisten nemen dit mee in hun onderhandelingen. De heer De Droog vraagt in feite of de provincie zou moeten anticiperen op ontwikkelingen die ze ziet aankomen op de langere termijn, over tien of vijftien jaar. Er zijn private partijen die dit doen. De provincie niet.

De heer Mulder komt terug op de regierol van de provincie bij interbestuurlijke samenwerking. Hij vraagt of het mogelijk is dat door de provincie voor het waterschap gronden worden aangekocht of verkocht en beheerd en andersom.

Met het oog op de samenstelling van het team herinnert hij aan zijn vraag of voorkomen kan worden dat dubbele deskundigheid bij de organisaties ontstaat.

Gedeputeerde Strijk licht toe dat de provincie zelf als team opereert en dus geen gronden zal kopen voor waterschappen of gemeenten of daar werk voor zal doen. De provincie neemt geen verantwoordelijkheden over van andere overheden. Er is wel overleg tussen de publieke organisaties over bepaalde grondposities zodat de organisaties niet tegen elkaar opbieden.

De gedeputeerde gaat in op de vraag van het CDA over glyfosaat houdende middelen. Stel dat de prijs van pachtgrond voor agrarische functie met gebruik van glyfosaat op €1.000 per hectare ligt. Op het moment dat de provincie stelt dat bepaalde stoffen niet gebruikt mogen worden door degene die de grond pacht, dan is de grondprijs bijvoorbeeld maar €600 per hectare. Van dat verschil wordt de pachter geacht de maatregelen te nemen die de provincie als voorwaarde stelt. Door de aanvullende eisen daalt de marktwaarde en daarom vraagt de provincie minder pacht.

Er zijn vragen gesteld over ondermijning en de Wet Bibob. De provincie zal in elke transactie zeggen dat zij onderzoek kan doen naar de Wet Bibob. Dat betekent niet dat de provincie dit altijd doet. Het bureau Ondermijning maakt de inschatting. Hier liggen risicoanalyses aan ten grondslag.

Mevrouw Koelewijn herinnert aan haar vraag over de beleidslijn, in welk kader moet zij de nieuwe beleidslijn zien?

Dit betreft de beleidslijn rond de Wet Bibob. Gedeputeerde Strijk laat weten dat de Staten hierover stukken zullen ontvangen waarin de criteria van wanneer dit wel of niet gedaan zal worden, staan beschreven. De cvdK is hier de eerste portefeuillehouder. De gedeputeerde stelt wederom dat in elke overeenkomst staat dat de provincie zich het recht voorbehoudt om een Bibob-onderzoek te starten.

Gedeputeerde Strijk vervolgt de beantwoording van de tweede termijn.

FvD vraagt om het weghalen van de voorbeelden en het 'onder andere'. Als dit een belangrijk punt is voor de fractie, heeft de gedeputeerde er geen moeite mee dat er een erratum wordt gemaakt op die drie punten. Voor GS is dit illustratief en niet de essentie.

De heer Weyers laat weten dat GS FvD een groot plezier zouden doen met een erratum.

Gedeputeerde Strijk gaat in op de vraag van FvD ten aanzien van natuurpacht. Bij natuurpacht mag men alleen beheren en daaronder valt niet het weghalen van bomen.

De gedeputeerde vraagt de heer Weyers om zijn tweede vraag toe te lichten.

De heer Weyers licht toe dat de provincie geen actieve grondaankopen zou moeten doen voor doelen of bestemmingen die uiteindelijk bedrijvigheid of productie als doel hebben. Stel dat ergens sociale woningbouw wenselijk is, dan vindt FvD dat meer bij de gemeenten thuishoren. FvD stelt voor om een splitsing te maken binnen het actieve grondbeleid. Als gronden worden aangekocht voor bestemmingen die heel lang duren (waarvan iedereen gebruik mag maken, bijvoorbeeld bos, fietspad, provinciale weg) dan is dat prima. Het enige financiële element is dan het onderhoud, maar er wordt geen nieuw geld mee gemaakt. Maar de provincie moet niet met haar actieve grondbeleid deelnemen in de economie voor bedrijvigheid in welke vorm dan ook. De fractie overweegt om hierover een amendement in te dienen. Hij vraagt of de gedeputeerde bereid is om die splitsing binnen het actieve grondbeleid aan te brengen.

Volgens gedeputeerde Strijk zegt de hele Nota Grondbeleid dat GS dat ook zo zien, dat de provincie vooral faciliterend is en niet actief grondbeleid wil hebben. Als er toch in de toekomst iets verandert, dan bespreken GS dat met PS, het kan niet zo zijn dat alleen GS daarover een mening hebben. Over dit punt sprak hij zojuist met D66. Als FvD dit definitief wil dichttimmeren voor de toekomst, dan zou dit niet de voorkeur hebben van het college.

Mevrouw De Jong memoreert dat zij in eerste termijn een vraag stelde over woningbouw. Zij kan leven met de Nota die de faciliterende lijn kiest en de terughoudende lijn. Er staat wel in dat er zich situaties kunnen voordoen waarin de provincie wel een actief grondbeleid voert, zoals dat is gedaan bij Hart voor de Heuvelrug. Zij zou het jammer vinden als er aanscherping zou plaatsvinden om een aantal dingen uit te sluiten en vraagt de gedeputeerde om de tekst niet aan te passen.

Gedeputeerde Strijk gaf al aan dat GS niet mee willen gaan met deze wijziging. De lijn is dat de provincie het zeer terughoudend zal doen, maar GS willen niet de ruimte weggeven en opnemen dat dit nooit mogelijk zal zijn. FvD zou daartoe een amendement moeten indienen.

Gedeputeerde Strijk vervolgt de beantwoording van de tweede termijn.

De inhoudelijke portefeuillehouder is altijd de indiener van een initiatief. De vraag van de VVD was of de portefeuillehouder Grondzaken altijd initiatiefnemer zou moeten zijn. De gedeputeerde meent dat het goed is dat het nu zo geborgd wordt dat gedeputeerden Bruins Slot en Schaddelee bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor bijvoorbeeld het toch verwerven van gronden omdat er ergens een weg of fietspad wordt aangelegd of omdat er ontwikkelingen spelen rond bodemdaling waarbij men posities in wil nemen. Daar komt dan het initiatief vandaan en het team Grondzaken beoordeelt of dat binnen de gestelde kaders wordt gedaan. Zij betrekken de vaste specialisten als het gaat over de vraag hoe moet worden onderhandeld of over grondprijzen.

De vraag over de Wet Bibob heeft hij inmiddels beantwoord.

De heer Janssen wijst naar aanleiding van het antwoord van de gedeputeerde op twee risico's. Het handhaven van kaders als portefeuillehouders individueel aan de slag gaan met grondaankopen is een stuk lastiger. Daarnaast zou hij willen voorkomen dat omwille van het projectbelang het belang van een deugdelijke grondaankoop ondergeschikt gemaakt wordt. De VVD hecht eraan dat de rol van de portefeuillehouder Grondzaken zo stevig mogelijk verankerd is en dat is nu wat te mager. Gedeputeerde Strijk licht toe dat als bij een enthousiast team het middel grondaankoop helpt om het doel te bereiken, het juist de contra-expertise van het team Grondzaken is die kan aangeven dat het niet binnen de kaders van de provincie valt, dat het niet binnen de regels valt of dat men naïef reageert. Daar zit de filtering. Als men er ambtelijk niet uit komt, kan er geëscaleerd worden naar de afdeling Grondzaken en gedeputeerde Strijk zal daarover het gesprek met zijn collega-gedeputeerde voeren. Uiteindelijk nemen GS het besluit. Hij meent dat het hier juist goed geborgd wordt, beter dan in het verleden het geval was want toen kon men binnen een domein, bijvoorbeeld mobiliteit of natuur, zelf besluiten tot een grondaankoop. Nu kan daar slechts het voorstel vandaan komen. De heer Janssen antwoordt dat dit niet de reactie was waar hij op hoopte. Hij benadrukt dat de VVD de rol van de portefeuillehouder Grondzaken cruciaal vindt en verwacht dat hij er actief mee omgaat.

De heer Schipper laat weten dat, naar aanleiding van het antwoord van de gedeputeerde op zijn vraag, hij zijn fractie zal adviseren voorlopig geen amendement in te dienen. Zo nodig zal hij dit punt later oppakken.

Gedeputeerde Strijk herinnert aan het feit dat de commissie een klein erratum zal ontvangen.

De voorzitter sluit de bespreking over dit onderwerp af met de conclusie dat het voorliggende voorstel wordt doorgeleid naar de Staten met de titel klein debat.

2.2 Statenvoorstel Programma Klimaatadaptatie 2020-2023

De voorzitter memoreert dat de fracties de vragen in eerste termijn schriftelijk hebben ingediend. De vragen zijn beantwoord door GS. De voorzitter geeft de gedeputeerde de gelegenheid om de beantwoording aan te vullen, waarna de fracties kunnen reageren in een tweede termijn.

Gedeputeerde Bruins Slot dankt voor de positieve input. Zij beantwoordt nog enkele vragen. Een aantal fracties stelden vragen over klimaatadaptatie in relatie tot de Omgevingsverordening. Het is juist, er staan geen bindende bepalingen in de ontwerp Omgevingsverordening. De Omgevingswet gaat eerst uit van goede samenwerking, van afspraken met verbindende bepalingen met de partijen. De Staten zullen de komende periode de interim Omgevingsverordening behandelen en dan komt dit punt terug. De ChristenUnie vroeg hiernaar.

GroenLinks vroeg naar ruimtegebruik. Hoe de afweging wordt gemaakt bij concurrerend ruimtegebruik hangt ook samen met de Omgevingsvisie en -verordening. In het programma staat aangegeven dat daarbij keuzes voor ruimtegebruik liggen om verschillende opgaven te combineren, zoals groene gevels bij woningen of dynamische ontwikkeling, natuurontwikkeling en de uiterwaarden. Men kan zeggen dat tiny forests ook een vorm van klimaatadaptatie en het bundelen van opgaven zijn in de stad. De werkwijze voor de afwegingen en de manier waarop staan in de ontwerp Omgevingsvisie en de ontwerp interim Omgevingsverordening. Daarover zullen PS met onder meer gedeputeerde Van Essen het gesprek aangaan.

GroenLinks en ChristenUnie vroegen naar de hittestress. Er is heel bewust voor gekozen om hittestress als onderwerp bij klimaatadaptatie op te nemen. Landelijk is daar minder aandacht voor, maar het is duidelijk dat onder meer mensen die in steden wonen steeds meer last hebben van de effecten van veel meer hete dagen gedurende het jaar. Zij verwijst naar de afgelopen zomer. Bij de vraag hoe gezond stedelijk leven en werken ingericht kan worden, is het onderwerp hittestress nadrukkelijk aanwezig. Op dit punt wordt samen opgetrokken met het programma Gezonde

leefomgeving om ervoor te zorgen dat de doelstellingen gebundeld en geborgd worden. Dit wordt onder meer gedaan met de samenwerking met het EBU en partners als het RIVM en de universiteit. De ChristenUnie vroeg of de breedte van het onderwerp wordt aangepakt, de SGP vroeg of het concreet genoeg gemaakt zou worden. De gedeputeerde bevestigt dit. Het raakt aan meerdere acties in het programma: aan groenblauwe inrichtingsmaatregelen, 'Klimaat in je straat', het stimuleren van dergelijke acties in de Regionale Adaptatie Strategieën en de uitvoeringsplannen. Er moet altijd gewerkt worden vanuit de drieslag openbare ruimte, binnenruimte en de gezondheidskant daarvan. De komende periode moet de provincie samen met partners als gemeenten verder werken aan hoe hieraan goed invulling gegeven kan worden.

De ChristenUnie vraagt of er voldoende aandacht en oog is voor droogte als het gaat om klimaatadaptatie. Voor de vergadering kwam er een memo van de gedeputeerde over het onderwerp droogte, dat was één van de eerste keren dat de gedeputeerde de Staten actief hierover informeerde omdat zij ziet dat dit nadrukkelijk een onderwerp moet worden. Daarom wordt er in het programma expliciet aandacht aan gegeven, onder andere bij natuurbranden, de Blauwe Agenda van de Utrechtse Heuvelrug, de Adaptatiestrategie in de werkregio's en natuurlijk in andere programma's. Ook is er een evaluatie van de verdroging van natuurgebieden gaande. De Staten zullen die ontvangen en GS komen dan met een plan van aanpak.

De SGP stelde een vraag over het bouwconvenant, de samenwerking daarin, de rol van het Rijk en hoe dit politiek wordt beleefd. Het Rijk heeft als het gaat om klimaatadaptatie en bouwconvenanten een beperkte rol, het zijn de gemeenten die een nadrukkelijke rol spelen. Voor vooral kleine gemeenten is het lastig om met individuele bouwpartijen afspraken te maken over klimaatadaptief bouwen. Van die zijde, en van andere kanten, kwam de vraag of de provincie, net als de provincie Zuid-Holland, er werk van kan maken dat men met elkaar in het convenant en met de bouwsector afspraken maakt over meer klimaatadaptief bouwen. De provincie wil hier dus faciliterend zijn.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een tweede termijn.

Mevrouw Hoek vraagt de toezegging van de gedeputeerde dat de Staten constant op de hoogte gehouden worden, ook als er zaken gestart worden of gerealiseerd zijn.

Over het volgende punt krijgt zij veel reacties. Men vindt het vreemd. Als er zonneweides of windmolens gerealiseerd worden dan wordt gezegd dat dit bijvoorbeeld 20.000 huishoudens van energie voorziet. Maar bij nieuwbouwprojecten is het vanzelfsprekend dat de daken vol gelegd worden met zonnecellen. Die worden niet meegerekend bij de opbrengst van de energie. Zij hoorde onlangs dat dit ingecalculeerd is bij de opgave waar de provincie of het land aan moet voldoen.

De voorzitter wijst erop dat de vraag thuishoort in de commissie Mobiliteit.

Gedeputeerde Bruins Slot zal de vraag technisch doorgeleiden naar gedeputeerde Van Essen.

De heer Hazeleger vindt het positief dat de provincie werk maakt van klimaatadaptatie. Het is van belang om de realiteit onder ogen te zien en ermee aan de slag te gaan.

In de eerste termijn heeft de SGP de focus gelegd op meer concretisering, uit de beantwoording blijkt dat dit nog gaat gebeuren.

PS gaan €4 miljoen accorderen, gedeputeerde Bruins Slot zal dit aan haar ambtenaren geven en zij mogen ermee aan het werk. Het is alleen nog niet duidelijk wat ermee gedaan wordt omdat pas eind 2021 een concreter programma wordt opgesteld waarmee de jaren erna gewerkt zal worden. In de beantwoording staat: 'Conform het Programma Klimaatadaptatie wordt Provinciale Staten eind 2021 geïnformeerd over de afronding van fase 1. Een belangrijk deel van de gevraagde middelen voor de periode 2021 tot en met 2023 zal dus besteed worden aan concrete acties en maatregelen binnen de regio op het gebied van klimaatadaptatie.' Spreker is hier blij mee, maar het is lastig om op dit moment in te schatten of de €4 miljoen genoeg is of dat er minder nodig is. Hij vraagt waarom er niet voor is gekozen om op dit moment een startbudget te vragen waarmee wordt bekeken wat er nodig is, om in 2021 terug te komen met een concreet uitgewerkt plan waar een bepaald bedrag voor nodig is en dit aan de Staten voor te leggen.

Spreker is blij met de beantwoording van de vragen van de SGP over de verweving van het onderwerp klimaatadaptatie met de verschillende beleidsterreinen.

De heer Schipper vindt het besispunt 'het college van GS te verzoeken het programmaplan uit te voeren' heel bijzonder en vraagt zich af of GS dit niet vanzelf zouden doen als PS het plan vaststellen. In hoofdstuk 3 worden de zestien acties die gaan komen beschreven. Het is voor een groot deel stimuleren, faciliteren, participeren en intensiveren van dingen die al gedaan worden en maar voor een klein deel eigen provinciale acties. Er staan ook goede dingen in, zoals de stresstest op de infrastructuur en het klimaatbestendig maken ervan, preventie van natuurbranden. Maar verder sluit hij zich aan bij de heer Hazeleger en vraagt hij zich af wat PS voor het geld krijgen.

Een indrukwekkende hoeveelheid partijen zijn bij de acties betrokken en dat gebeurt met een licht governance team. Dit is voor hem een punt van zorg, het lichte governance team zal wellicht onder stress komen te staan.

Spreker merkt op dat buiten kijf staat dat er snel iets met klimaatadaptatie gedaan moet worden.

Mevrouw Keller herinnert aan de vraag van de PvdD in eerste termijn over het doel in 2050 wat de klimaatbestendigheid betreft. Alle berekeningen en modellen lopen achter de feiten aan, het gaat sneller dan verwacht en de vraag is of het doel niet moet worden bijgesteld.

Mevrouw Broere las vanmorgen dat Jan Rotmans zijn eigen huis niet gasvrij kan krijgen. Dit was voor haar goed nieuws, eindelijk iemand die hier tegenaan loopt.

In een notendop is het programma: het tegengaan van klimaatverandering. Zij verbaast zich over de arrogantie om te denken dat daar iets tegen te doen is. Er zijn grote branden in Californië, in Siberië, er is de uitstoot van een vulkaan. En dan gaat men in het kleine land Nederland erg zijn best doen om invloed uit te oefenen op het klimaat. Het is eigenlijk lachwekkend.

De heer Hazeleger is het vaak eens met mevrouw Broere als het het klimaat betreft. Maar hier wordt gesproken over klimaatadaptatie en dat betekent aanpassen aan de dingen die gaan komen. Dat getuigt juist van minder arrogantie maar van rekening houden met wat er komt.

Mevrouw Broere stelt dat niemand zeker weet wat er allemaal komt. Zo lang zij leeft, past zij zich aan aan klimaatveranderingen. Het wordt allemaal zwaar benaderd.

De heer Schipper luistert met verbazing naar de PVV. Men kan niet beweren dat het niet handig is om water in de bodem vast te houden of dat het niet nodig is om hittestress in versteende steden tegen te gaan.

Mevrouw Broere meent dat alles overdreven wordt. Er stroomt heel veel water door het land. Het kan drie jaar achter elkaar droog zijn, daarna regent het weer hard. Dit is nooit anders geweest.

De heer Schipper wijst erop dat de berichten over verdrogende gronden en verdrogende natuurgebieden al langer bestaan. Dit heeft grote schadelijke gevolgen voor de natuur. Als men daar niets aan wil doen, houdt men de ogen gesloten.

Mevrouw Broere gaat in op de inbreng van de PCL. Het idee van de PCL was dat bijna iedereen een boom of struik kan planten. Zij wijst erop dat er met name binnenstedelijk en in de hoogte gebouwd wordt. Dan valt er geen boom of struik te planten. Het idee van de PCL is om de biodiversiteit een boost te geven. Daarbij wordt vergeten dat windmolens alle biodiversiteit uit de lucht slaan en dat zonnevelden invloed hebben op gronden die eronder liggen. Het idee van de PCL is dat men regenwater opvangt. Maar iemand die zevenhoog woont kan geen regenwater opvangen. Het advies van de PCL is om onder een boom te zitten als het warm is en niet onder een parasol. Zij vraagt zich af of leden van de PCL wel eens kijken naar hoe mensen leven in steden waar men driehoog achter in de warmte zit.

Zij vraagt waar iedereen de arrogantie vandaan haalt om te denken dat men in het kleine Nederland invloed kan uitoefenen op wat er wereldwijd gebeurt.

Zij irriteerde zich nogal aan het idee van de PCL rond de ijscokar: als het weer zo warm is, zou de provincie een ijscokar moeten huren, gratis ijs uit moeten delen met een tegoedbon voor een plant erbij. Zij zou willen dat de PCL dit zelf zou doen in de wijken waar minister Ollongren de huur zo heeft

verhoogd dat de inwoners geen ijsco meer kunnen betalen. Zij schaamt zich ervoor en vindt het schandalig dat de provincie geld geeft aan de PCL. Hopelijk wordt daar snel een eind aan gemaakt. De heer Karatas gaat in op het verschil tussen klimaatadaptatie en klimaatverandering. Er bestaat uiteraard klimaatverandering. Men past zich aan of gaat het tegen.

De heer Fiscalini wijst erop dat op pagina 8 letterlijk staat: 'het tegengaan van klimaatverandering.' Het gaat hier dus wel degelijk over.

De heer De Harder vond de beantwoording van de vragen in eerste termijn wat kort. Wat de keuze om wel of geen bindende maatregelen aan de POVI te verbinden betreft, begrijpt hij dat dit uiteindelijk in de Omgevingsvisie geregeld moet worden. Maar dit zou logisch uit het programma moeten volgen. Hij leest daarover niets in het plan en vraagt de gedeputeerde om hierover een voorzet te doen richting de commissie Omgevingsvisie.

Er zijn acties die wat proberen te doen aan droogte. Door de keuze om dit te verbinden aan de thema's van de POVI valt dit echter niet op. Het staat in opsommingen van de gevolgen van klimaatverandering. De nadruk wordt wel gelegd op hittestress. Iemand die het programma leest, leest een klein beetje over droogte en veel over hittestress.

Spreker begrijpt dat er een aantal acties zijn die zien op het voorkomen en verminderen van hittestress, maar daar waar het programma het koppelt aan het onderwerp hittestress, gaat het alleen over meten en inzichtelijk maken. Misschien kan dat meer inzichtelijk gemaakt worden. De vraag over de samenwerking met andere provincies is duidelijk beantwoord. Het zou voor de ChristenUnie waardevol zijn als in IPO-verband afstemming is, of in ieder geval met de koploper-provincies, over wie welke pilots gaat doen. Op dit terrein is veel te leren van elkaar. Het zou zonde zijn als zes of zeven provincies hetzelfde doen, dan is er maar een beperkt leereffect over het land.

De heer Mulder laat weten dat de PvdA blij en tevreden is met het programma.

Hij vraagt of het beoogde meetbare effect gespreid in de tijd tussen 2020 en 2050 niet scherper geformuleerd kan worden. In 2021 zal het programma worden uitgewerkt, de fractie gaat ervan uit dat de tijdlijn daarin zal worden opgenomen.

Mevrouw De Widt is van mening dat 'een adaptief programma voor klimaatadaptatie' een vondst op zich is. Het is verstandig, D66 verwacht dat uit alleen al de Europese greendeal nog allerlei mogelijkheden komen. Het is goed om daar ruimte voor te houden.

De fractie ondersteunt het breed opgezette programma. Het is mooi dat met allerlei maatregelen ook andere provinciale doelen dichterbij gebracht kunnen worden.

Zij sluit zich aan bij de opmerking van de SGP over de €4 miljoen.

Zij vraagt wat zal maken dat de provincie Utrecht koploper wordt. Die ambitie staat verwoord op pagina 9 en uit het document wordt nergens duidelijk waarom dit zou gebeuren.

De groenblauwe inrichtingsprincipes zijn een belangrijke uitwerking. Zij vraagt of hier een advies van of misschien zelfs een leidende rol voor de Provinciale Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) ingebracht kan worden. De vraag is immers hoe strak die principes moeten zijn.

Het doet de heer Westerlaken goed dat uit de woorden van mevrouw Broere blijkt dat zij de klimaatverandering inziet. Hij verschilt wel met haar van mening over hoe men daarmee om moet gaan. Een plan om de omgeving erop aan te passen is een goed initiatief. Het voorstel is een goede stap in de gewenste richting. Het CDA ziet graag een integrale uitwerking ervan.

Hij sluit zich aan bij de ChristenUnie; als de provincie dingen geregeld wil hebben dan moet dat worden vastgesteld in de Omgevingsvisie en -verordening. De gedeputeerde gaf aan dat er gemeenten zijn die hierom vragen. Spreker hoort graag van de gedeputeerde om welke wijze zij dat wil verwerken en op wil nemen in de Omgevingsverordening.

De heer Fiscalini stelt dat het klimaat al honderden jaren verandert. Het ene moment is het wat kouder, het andere moment wat warmer. Over de vraag hoe verschillen de meningen.

Bij het lezen van het programma was hij verbaasd over de regel waarin staat dat de provincie Utrecht de klimaatverandering wil tegengaan. Hij zou dan heel benieuwd zijn hoe de provincie dit wil doen. De heer De Harder is van mening dat de vorige spreker pagina 8 selectief citeert. De context gaat daardoor verloren. Hij doet het voorkomen alsof het plan gaat over het tegengaan van klimaatverandering. De zin beschrijft juist dat er een verschil is tussen klimaatadaptatie en klimaatmitigatie.

De heer Fiscalini benadrukt dat er letterlijk staat: 'Daarom is het, naast het tegengaan van klimaatverandering, belangrijk dat wij ons aanpassen aan deze veranderende omstandigheden.' Hij informeert naar wat hij verkeerd begrepen zou hebben.

De heer De Harder antwoordt dat het programmaplan dus over de adaptatie gaat, over het aanpassen aan een veranderend klimaat.

De heer Fiscalini wijst op de zin 'tegengaan van klimaatverandering'.

De heer De Harder benadrukt dat er staat 'naast het tegengaan van klimaatverandering'. Dat is dus het andere beleid, waar ook op ingezet wordt. Maar niet met dit plan, waarbij het de bedoeling is dat men zich aanpast aan de veranderende omstandigheden: klimaatadaptatie.

De heer Fiscalini vervolgt zijn bijdrage. Op pagina 23 staat bij punt 1.1 Verbinden energietransitie en klimaatadaptatie dat er onderzoek wordt gedaan naar klimaatadaptatie en energieopwekking. Hij vraagt welke energievorm bedoeld wordt, hij neemt aan dat dit de schoonste vorm van energie is.

Mevrouw De Man sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Broere over de PCL. Het bedenkelijke niveau van het blog dat is toegezonden door de PCL is niet iets wat een Statencommissie verwacht te ontvangen. Zij kon hier niet mee uit de voeten, er moeten handvatten komen op basis van beleid. Zij is het met de heer Fiscalini eens dat er in de tekst soms wat discrepantie zit tussen uitgangspunten en uitspraken. Daar moet men voorzichtig mee zijn.

CDA en ChristenUnie roepen op om de klimaatadaptatie op te nemen in de verordening en de visie. Het uitgangspunt van de Omgevingswet is vertrouwen. Waar het geregeld moet worden, is bij de gemeenten. Wettelijke gezien ligt er misschien niet een sterke rol voor de provincie. Zij begrijpt dat er stimulerende maatregelen worden genomen. De gedeputeerde gaf aan eerst goede afspraken te willen maken. Het is niet nodig om dat wettelijk te verankeren in de visie of verordening.

De heer Westerlaken heeft gewezen op het subsidiariteitsbeginsel van de Omgevingswet. Hij begreep van de gedeputeerde dat verschillende gemeenten aangaven bij de provincie er zelf in onvoldoende mate toe in staat te zijn. Het is het makkelijkste instrument om te kijken hoe dit in de verordening en de visie verwerkt kan worden.

Mevrouw De Man merkt op dat op pagina 4 van het kader staat dat de kwalitatieve aspecten die in dit kader genoemd worden de gemeenten tot zorgen baren. Het is meer een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

De heer Karatas laat weten dat GroenLinks blij is met het voorstel en het steunt. Er worden goede links in gelegd met allerlei thema's en acties die lopen met gemeenten en partners, het is een goed doordacht programma. Allerlei programma's worden erbij betrokken, de Omgevingsvisie staat er duidelijk in, er staat in wat er met het advies van de PCL wordt gedaan.

De vraag is hoe hiermee wordt verdergegaan, hoe het aangescherpt wordt. Vandaar de eerste vraag van de fractie over de link naar gezondheid. Daar ligt een enorme kans. De gedeputeerde heeft hier antwoord op gegeven, GroenLinks zou het echter iets meer uitgelicht willen zien. De rode draad van de POVI is immers het streven naar een gezonde, veilige en inclusieve leefomgeving.

Het onderzoek van de Universiteit van Utrecht wordt genoemd, het onderdeel kennisontwikkeling is ook belangrijk bij dit thema. Ook daar ligt nadruk op. Het volgen van de effecten en de acties is van belang en dat is niet in het overzicht terug te zien. Het belang van samenwerking met kennisinstituten zou benadrukt moeten worden.

Meerdere fracties gaven hun mening over de governance-structuur. Het CDA noemde het subsidiariteitsbeginsel en samenwerking, overleg en decentraal organiseren werden genoemd. Dan

komt wel de vraag op in hoeverre dingen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden als de ambitie is om in 2050 klimaatbestendig te zijn. Een lichte governance en slagvaardigheid zijn van belang.

De voorzitter geeft het woord aan de gedeputeerde voor een reactie op de tweede termijn.

Gedeputeerde Bruins Slot gaat in op de schriftelijke vraag van de PvdD over klimaatverandering. Zowel wereldwijd als op nationaal niveau worden klimaatveranderingen en trends nauwlettend in de gaten gehouden. In het kader van het Deltaprogramma is daar een speciale landelijke signaalgroep voor die continu veranderingen monitort en daarover adviseert. Dat heeft geen effect op de doelstellingen voor 2050, maar het is wel zo dat als er een versnelling is, het beleid en de uitwerking daarop aangepast moeten worden. Bij wat er wordt gedaan wordt continu bekeken welke acties ondernomen moeten worden. Dat begint aan de voorkant met het adaptief aanpassen aan de veranderingen. Daarom hebben GS gekozen voor een programma dat niet vier jaar vaststaat. Eind 2021 komen GS met een insteek van de jaren erna. Op de vraag van SGP en SP wat er het komende jaar met het geld gedaan wordt antwoordt de gedeputeerde dat zij zich kan indenken dat GS en PS al medio 2021 bekijken waar men staat, de gedeputeerde stelt dan ook voor om voor de zomer van 2021 te komen met een Statenbrief over de stand van zaken. Hierin zal staat hoe de acties gevorderd zijn en welke uitgaven er zijn gedaan. Dit is een tussenstap naar eind 2021 wanneer de evaluatie plaatsvindt en het vervolg wordt besproken. De Staten kunnen gedurende het komende jaar input hierop geven.

Wat de Omgevingsverordening, de ontwerp interim Omgevingsverordening en de Omgevingsvisie betreft is het zo dat in de ontwerp interim Omgevingsverordening geen bindende bepalingen zitten als het gaat om klimaatadaptatie. Dat betekent dat de provincie ervanuit gaat dat er in de samenwerking met lokale overheden en waterschappen voor gezorgd kan worden dat klimaatadaptatie integraal in het beleid opgenomen wordt. GS zouden van bovenaf regels kunnen opleggen, maar hebben vertrouwen in gemeenten omdat GS actief met hen samenwerken in de werkregio's. Daarin worden momenteel plannen gemaakt om klimaatadaptief te worden op lokaal niveau. GS hebben er vertrouwen in dat hier goede stappen worden gezet. Dit betekent niet dat er, ook in de afwegingen, niet een werkwijze is opgenomen. Ook in het kader voor regionaal programmeren staat nadrukkelijk dat er gesprekken gevoerd moeten worden over klimaatadaptief bouwen. Dit is niet vrijblijvend. Op het moment dat een gemeente wil bouwen, staat er in het regionaal programmeren: hoe gaat de gemeente dit voldoende klimaatadaptief doen? Hierover wordt dan gesproken. Als men kijkt naar de uitgangspunten voor het omgevingsbeleid, dan zullen GS ervoor zorgen dat er een afweging komt tussen de regels van ruimtegebruik en klimaatadaptatie. Die zitten wel in de Omgevingsvisie maar er zijn geen directe bindende bepalingen opgenomen in de ontwerp interim Omgevingsverordening.

De ChristenUnie vraagt waarom er nadruk op hittestress wordt gelegd en er minder tekst aan droogte is gewijd. De reden hiervoor is dat op het gebied van droogte veel meer acties lopen. Het onderwerp droogte komt ook via zoetwatervoorziening en waterbeschikbaarheid terug in verschillende programma's en samenwerkingen waar de provincie al deel van uitmaakt. Bijvoorbeeld het Deltaprogramma Zoetwater, waarin maatregelen voor verbeterde wateraanvoer, waterconservering en hergebruik worden onderzocht en uitgevoerd. Dit maakt onderdeel uit van de rapportage die GS elk jaar maken over water en die de Staten ontvangen. Verder wordt gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak zoals met de Blauwe Agenda. Ook is het zo dat, naar aanleiding van de extreme droogte sinds 2018, zowel op nationaal als regionaal niveau veel extra aandacht besteed aan de droogteproblematiek en is de Beleidstafel Droogte opgericht. In juni maakte de minister bekend dat zij extra geld voor droogte beschikbaar stelt. De GS gaan kijken hoe dit geld richting Utrecht kan komen. De verwachting is dat het geld beschikbaar komt in de periode 2027 en verder, daardoor kunnen er in het Deltaprogramma Zoetwater weer nieuwe maatregelen komen. Hittestress is een onderwerp dat nog niet goed geborgd is en dat weinig plek krijgt. Daarom wordt hierop ingezet in voorliggend programma.

In reactie op mevrouw Broere stelt de gedeputeerde dat, als men te natte voeten krijgt, men ervoor moet zorgen dat de schoenen droog worden. Als er te veel water is, moet voor betere afvoer worden gezorgd. Soms moeten beide worden gedaan. Het voorjaar was erg nat, de zomer erg droog dus men moet slimmer omgaan met het vasthouden van water en het op de juiste plek krijgen als het droog is. Het programma draait daar omheen en kan een bijdrage leveren aan het beter maken van de provincie als het gaat om wonen, werken en leven.

Volgens mevrouw Broere is dit niets nieuws. Dit wordt al jaren gedaan. Nederland is gewend aan heel nat of heel droog weer. Zij vraagt waarom hier plotseling uitgebreid over gesproken wordt. Gedeputeerde Bruins Slot wijst erop dat de afgelopen jaren de wegen rond Amerongen onder water komen te staan bij harde regen en het water niet goed kan worden afgevoerd. Dan moet er in het beleid worden nagedacht over de vraag hoe dit voor de provinciale weg slimmer georganiseerd kan worden. Op de Utrechtse Heuvelrug hebben de bomen het zwaar door de droogte. Agrariërs hebben in de zomer meer water nodig, het water is weg omdat men in Nederland tientallen jarig bezig is geweest met het snel afvoeren van water. Het wordt dus tijd om te kijken hoe het water beter vastgehouden kan worden. Hiervoor moeten goede plannen gemaakt worden die aan GS en PS voorgelegd worden.

Wat nieuw is, is dat het risico van natuurbranden steeds groter wordt. Er is 18.000 hectare bos in Utrecht. De provincie gaat het gesprek aan met de veiligheidsregio over de vraag of de juiste maatregelen zijn genomen. Mensen met een brandweerachtergrond weten hoe risicovol natuurbranden kunnen zijn als er in de omgeving veel dorpen en steden zijn. Dat vraagt aanpassing van de provincie. Met het coalitieakkoord is hier geld voor beschikbaar gekomen.

Mevrouw Hoek vroeg welke eerste stappen zijn gezet. Er is inmiddels een onderzoek uitgezet van de verkenning naar klimaatadaptief bouwen, TOUW gaat daarmee aan het werk. Ook zijn GS bezig met de eerste stappen op het gebied van hittestress en met het uitwerken van de Regionale Adaptatiestrategieën. De Blauwe Agenda is afgesloten met Staatsbosbeheer, met Nationaal Park en met de andere gemeenten om de negen in het programma vermelde individuele projecten te gaan doen. De gedeputeerde zei al toe dat zij voor de zomer van 2021 de Staten zal laten weten waar de provincie staat met alle actiepunten.

Dit is iets waarbij iedereen een taak heeft, mevrouw De Man wees er al op. Gemeenten moeten wat doen en de provincie heeft een taak. Het gaat erom dat de partijen dezelfde richting op werken, elkaar niet in de haren zitten en, als er geld te besteden is aan dezelfde onderwerpen, dit goed gebeurt. Daar is samenwerking voor nodig.

De SP wees op het grote aantal partijen waarmee men om de tafel gaat. De gedeputeerde bevestigt dit. De waterschappen zeggen iets over de waterstand, de gemeente is bezig met de inrichting van de bebouwde kom, de provincie heeft provinciale wegen. Er moet samengewerkt worden om ervoor te zorgen dat men verder komt. Op het moment dat het noodzakelijk is, moeten ook bewoners hier een belangrijke stem in krijgen.

De PvdA vroeg naar het meetbaar effect. De gedeputeerde wijst erop dat het nog onontgonnen terrein is. Nagegaan wordt of het mogelijk is om in samenwerking met de stichting Climate Adaptation Services de doelstellingen te monitoren.

D66 vraagt naar de ambitie van de provincie om koploper te worden. Het staat niet beschreven als een wedstrijd. Wel moet gesteld worden dat de provincie een taak heeft om een belangrijke bijdrage te leveren als het gaat om het tegengaan van de droogte, het verminderen van de effecten van de hitte en het voorkomen van overstromingsgevaar. Hier wordt ambitie ingezet.

Ook in het kader van Groen Groeit Mee is het goed om de PARK aan te laten haken.

De heer Karatas vroeg naar de verbinding met gezond stedelijk leven. De gedeputeerde licht toe dat de provincie de komende periode op dat vlak samen oploopt met het programma Gezond Stedelijk Leven. Er is een kennishub met wetenschappelijke instituten waarin onderzoek wordt gedaan.

Onlangs heeft de provincie samengewerkt bij een onderzoek dat de Wageningen Universiteit heeft uitgevoerd. Het is wellicht goed om op dit aspect verder in te gaan in de toegezegde brief over de stand van zaken voor de zomer 2021.

Van het budget worden activiteiten opgepakt. Ook hiervan wil de gedeputeerde een overzicht geven in de brief met de stand van zaken voor de zomer 2021.

De heer Hazeleger vindt het lastig dat er €4 miljoen gereserveerd wordt maar dat de Staten eind 2021 een overzicht ontvangen van wat concreet gedaan wordt. Hij vraagt wederom waarom op dit moment €4 miljoen gereserveerd wordt en niet volgend jaar, als de concrete acties duidelijk zijn. Gedeputeerde Bruins Slot benadrukt dat veel acties al in deze tijd worden ingezet. Er is geld nodig voor de opdracht die verleend is aan TOUW en E-flex om een verkenning te starten naar klimaatadaptief bouwen, de groenblauwe inrichting is onderdeel van de Groen Groeit Mee aanpak en daar gaat de PARK bij betrokken worden. 'Klimaat in je straat' is een project over stedelijk binnengroen en daar is geld voor nodig. In september zal een aantal bijeenkomsten georganiseerd worden in het kader van hittestress en daar is geld voor nodig. De provincie levert een financiële bijdrage aan een onderzoek naar binnenklimaat en hittestress, uitgevoerd door de Hogeschool Amsterdam en het Klimaatverbond zodat de kennis hierover vergoot wordt. De provincie is bezig met het GIS (geografische informatiesysteem) van grondwaterwerken om stresstesten uit te voeren voor infrastructuur. Ook dat kost geld. Deze acties staan in de tabel en worden al ingezet. Mevrouw De Widt wees erop dat er bij het onderwerp klimaatadaptatie nieuwe ontwikkelingen en kansen komen om geld ergens vandaan te halen. Er komt vanuit het Rijk een Impuls regeling klimaatadaptatie, dan zijn waterschappen en een andere partij nodig om dit geld aan te trekken in het belang van de provincie en haar inwoners. Deze acties gaan lopen in 2021 en in 2022 krijgt dat verder zijn beslag. Het is nog niet duidelijk hoe dit eruit ziet, maar het is van belang dat de gedeputeerde met PS laten weten hoe het wordt opgepakt. Vanaf 2022 is duidelijk wat de verdere acties zijn die opgepakt gaan worden en dan kan geld aangevraagd worden bij de Europese Green Deal.

Mevrouw Hoek geeft mee dat er bij bouwplannen slordig omgegaan wordt met watercompensatie. De waterschappen en de provincie worden geraadpleegd over de bestemmingsplannen, maar de wateropslag wordt niet goed gecontroleerd.

De heer Hazeleger begrijpt dat er op dit moment geld nodig is, maar geen €4 miljoen. Dit gebeurt vaker bij voorstellen. Hij vindt het lastig om het complete bedrag al ter beschikking te stellen als pas in 2021 een concrete invulling komt van een deel van het bedrag.

De heer Fiscalini herinnert aan zijn vraag welke bron van energie het betrof. In de planning staat dat er dan gestart wordt met de onderzoeken en het onderzoek naar de combinatie van energieopwekking en klimaatadaptatie. De partners daarbij zijn onder meer de gemeenten en de RES-gebieden. PS buigen zich momenteel over het goedkeuren van de RESsen. Hij vraagt zich af wat er moet gebeuren als uit dat onderzoek blijkt dat de meest schone energievorm kernenergie is en dit gebruikt moet gaan worden terwijl de RESsen al goedgekeurd zijn.

Gedeputeerde Bruins Slot vindt dit een praktisch punt, het gaat bijvoorbeeld over de combinatie zonnepanelen en groene daken. Dat is een uitwerking van de motie die ook in de Staten is aangenomen en dat is het benutten van daken van bedrijventerreinen. Er kan een koppeling gemaakt worden tussen het stimuleren van meer zonnedaken en van klimaatadaptatie. Er wordt gekeken naar lopende pilots vanuit Wageningen Universiteit en Universiteit Eindhoven. De bredere discussie over de RES wordt in de Statenvergadering van 23 september gevoerd.

De heer Fiscalini vraagt of hij goed begrijpt dat het bij de koppeling tussen energieopwekking en klimaatadaptatie voornamelijk gaat over zonnepanelen op bedrijventerreinen en niet over windmolens of zonneweides in natuurgebieden.

Gedeputeerde Bruins Slot licht toe dat dat een andere discussie is. Het plaatsen van zonneweides en windmolens komt terug in de interim Omgevingsverordening. Het is geen pilot, maar zij ziet dat boeren opperen om, als er water in de sloot ligt, de sloten te gebruiken om zonnepanelen in te leggen. Dan is er sprake van het behoud van water in het kader van klimaatadaptatie en energieopwekking. Dat kan ook een voorbeeld zijn.

In reactie op het antwoord van de heer Hazeleger benadrukt de gedeputeerde dat zij pas precies weet wat zij kan uitgeven als de Staten de begroting op het gebied van klimaatadaptatie hebben vastgesteld. Het programma gaat uit van een raming van het geld dat de provincie de komende jaren zal uitgeven, maar de Staten bepalen elk jaar door het vaststellen van de begroting wat zij als collegelid mag uitgeven op een onderwerp.

De voorzitter sluit de bespreking over dit onderwerp af met de conclusie dat het voorliggende voorstel wordt doorgeleid naar de Staten met de titel klein debat.

2.4 Statenvoorstel Bodemdaling

De voorzitter memoreert dat de fracties de vragen in eerste termijn schriftelijk hebben ingediend. De vragen zijn beantwoord door GS. De voorzitter geeft de gedeputeerde de gelegenheid om de beantwoording aan te vullen, waarna de fracties kunnen reageren in een tweede termijn.

Gedeputeerde Bruins Slot gaat in op de vragen van CDA en SGP over het voldoen aan de klimaatdoelen in relatie tot de reductie. Er is een globaal inzicht in de effecten op bodemdaling van de maatregelen die momenteel het meest worden toegepast. De beste kennis ligt bij de veenweiden infiltratiesystemen. De marge is echter groot. Het is nog niet precies bekend wat de relatie is tussen bodemdaling en CO₂-uitstoot. De lijn die breed wordt gevolgd is dat 50% minder bodemdaling gemiddeld ook 50% minder CO₂-uitstoot is. Om hier de komende jaren meer duidelijkheid in te krijgen is er een groot landelijk onderzoeksproject, het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden (NABV). Er zijn wel cijfers waarmee gerekend kan worden, maar GS houden in het stuk een slag om de arm omdat verder onderzoek loopt. De SGP vraag naar het behaalde resultaat, maar dat laatste wordt de komende jaren nader onderzocht. Bij de bepaling van de doelmatigheid moeten meer factoren worden betrokken, zoals de effecten op de andere belangen. Er kan een focus zijn op de CO₂-uitstoot, maar men moet zich ook focussen op de bodemdaling en op het toekomstperspectief van een gebied. Zo wordt een bredere afweging gemaakt. Dit moet terugkomen in de Regionale Veenweiden Strategie (RVS). Het is ook terug te vinden in de Visie Bodemdaling.

GroenLinks vraagt of niet beter gestopt kan worden met de bodemdaling want de ambitie in het coalitieakkoord is gemiddeld 50% remmen. De vraag is echter of bodemdaling is te stoppen. Dit is technisch gezien mogelijk, maar dan moeten alle veenbodems onder water worden gezet en moet agrarisch of ander gebruik worden opgeheven. De vraag is zelfs of men dan in een veenweidegebied kan blijven wonen. Dit brengt enorme kosten met zich mee en zal waarschijnlijk weinig draagvlak krijgen. Het opvallende hierin is dat de waterschappen aangeven dat de vraag naar water dan enorm is terwijl er periodes zijn dat er minder water is. Het vraagstuk 'functie volgt peil' speelt dan ook meer. Vroeger was het bij de waterschappen een hard gegeven, maar de waterschappen veranderen hier de laatste jaren steeds meer in. Zij stellen de peilen van het oppervlaktewater vast en dit heeft ook een effect op de grondwaterstand. Door het toepassen van waterinfiltratiesystemen kan de grondwaterstand nog meer beïnvloed worden. Men kijkt bij voorkeur naar de doelen: het remmen van de bodemdaling, het remmen van de broeikasgasuitstoot. Dan moet een waterpeil gevolgd worden dat dit mogelijk maakt. Dat betekent vaak een verhoging van het waterpeil. Deze ochtend had de gedeputeerde een overleg waarin een vertegenwoordiger van een waterschap met een agrarische achtergrond aangaf: men weet wat werkt, men weet wat niet werkt, maar het is van belang dat de snelheid erin gehouden wordt en dat ervoor gezorgd wordt dat de komende periode zo goed mogelijk gemonitord wordt wat wel of niet werkt, zodat er verbeterd en aangepast kan worden.

In reactie op de vraag naar de betrokkenheid en de mening van LTO deelt de gedeputeerde mee dat die geconsulteerd is voor het uitvoeringsprogramma Bodemdaling. LTO heeft een aantal dingen meegegeven die van belang zijn:

- combineren op polderniveau, slimme maatregelen op het gebied van bodemdaling met maatregelen voor andere maatschappelijke doelen zoals stikstof en biodiversiteit. Dit is in het uitvoeringsprogramma terug te lezen,
- aankoop van gronden biedt ruimte maar moet wel gevolgd worden door een gebiedsproces om het toekomstperspectief te realiseren,
- werk in de polders met vertrouwenspersonen,
- ga daar aan de slag waar energie zit en
- maak gebruik van de marktketen die boeren via verschillende verdienmodellen stimuleert te werken aan een toekomstbestendige landbouw.

De SGP vraagt hoe dit is bij alle maatregelen die de afgelopen tijd zijn genomen. In 2018 hebben PS de Bodemdalingsvisie vastgesteld. Toen was de oproep van PS om met een uitvoeringsprogramma te komen. Dat ligt nu voor. Tussentijds is er het een en ander politiek gebeurd. Er is een nieuwe coalitie gekomen die de ambitie van 25% minder bodemdaling gebracht heeft op gemiddeld 50% bodemdaling, dezelfde ambitie die waterschap HDSR ook voor de bodemdaling heeft. Ook hebben PS in meerderheid ingestemd met het Klimaatakkoord waarin de ambitie rond het verminderen van de CO₂-uitstoot is opgenomen. In het Klimaatakkoord is dit direct gekoppeld aan de veenweiden. De beide doelstellingen worden niet vastgelegd in het uitvoeringsprogramma, dat gaat meer over de vraag wat er gedaan wordt. De doelstellingen worden vastgelegd in de ontwerp interim Omgevingsverordening die nog ter bespreking voor zal liggen. Het was ideaal geweest als die verordening voor de zomer was behandeld, maar door de coronacrisis moest dit worden uitgesteld.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een tweede termijn.

Als zij de beantwoording van de vraag over tussentijdse doelen in de RVS leest, krijgt mevrouw Vrieling het gevoel dat het ingewikkeld is om doelen te stellen en dat het resultaat sterk afhangt van externe factoren en stakeholders. Zij vraagt hoe ervoor gezorgd wordt dat het einddoel gehaald wordt als het stellen van tussentijdse doelen geen handige manier van werken is. Zij benadrukt dat GroenLinks niet vraagt om te stoppen in 2030, maar om een stevige remming richting 2050. Het is begrijpelijk dat innovatie nooit stopt. Zij vraagt zich af wanneer de grootschalige uitrol bij goede innovaties begint en of zij op tijd komen voor de doelstellingen.

Mevrouw Van Gilse benadrukt het belang van het blijven meenemen van agrariërs tijdens de uitvoering. Men moet continu scherp blijven op de andere vraagstukken die op agrariërs afkomen en op wat die doen in relatie tot het vraagstuk van de bodemdaling.

De heer Westerlaken sluit zich aan bij de VVD en onderstreept de opmerking. Bij bodemdaling gaat het bij meer dan 80% over landbouwgebied. Er moet voor gezorgd worden dat het vertrouwen van boeren verkregen en behouden wordt. Dit geldt zeker waar het gaat over de gebiedsgerichte aanpak, dit is wellicht een thema dat daar een belangrijke rol in kan spelen.

Mevrouw De Widt dankt voor de toelichting op 2 september jongstleden die veel duidelijkheid gaf. Het is positief dat de provincie een mooi deel van de Impulsgelden heeft verworven.

Het uitvoeringsprogramma is dooraderd van samenwerking. D66 juicht dit toe.

Zij vraagt om blijvende aandacht voor de diversiteit van de bodemopbouw. Er is een enorm gevarieerde ondergrond, er is niet één veenweidegebied. Een goede RVS houdt daar rekening mee.

De heer Mulder deelt mee dat de PvdA zich kan vinden in de hoofdlijnen van het uitvoeringsprogramma. De recente informatiesessie Bodemdaling heeft geholpen bij het beoordelen ervan en hij dankt voor de organisatie ervan. De urgentie rond het afremmen van de bodemdaling en de daarmee gepaard gaande CO₂-uitstoot komt daarmee goed over het voetlicht.

De PvdA is verheugd met de aandacht voor 'functie volgt peil'. De interpretatie van het aandachtspunt verdient nadere aandacht. Spreker is betrokken bij een waterschap. De situatie was

altijd 'peil volgt functie'. De inzet van de PvdA is langdurig geweest om dat om te buigen naar 'functie volgt peil'. Hij sluit zich aan bij GroenLinks, voor de korte termijn staat het uitgangspunt 'functie volgt peil' beleid voor dat bijdraagt aan het remmen van de bodemdaling en voor de langere termijn sluit hij zich aan bij de PvdD, het uitgangspunt heeft consequenties voor het toenemende belang van water in de totaalafweging van ruimtebehoefte. Dat is een belangrijke factor op langere termijn. De provincie heeft vaak de rol van stimuleren en participeren, maar soms ook die van realiseren. De PvdA-fractie in het HDSR liet weten dat vooral bij het laatste meer progressie verwacht wordt. De fractie vraagt zich af in hoeverre de provincie grip heeft op het totaalproces teneinde de doelstelling in 2030 te kunnen halen. Hij hoort hierop graag een reactie van GS.

In het uitvoeringsprogramma staat vaak en/en geformuleerd bij wat de provincie wil bereiken, bijvoorbeeld bij het wonen in de veengebieden en de vitaliteit van de bodem. Dat voelt als 'alles moet kunnen', terwijl bijvoorbeeld stikstof heeft laten zien dat keuzes maken onvermijdelijk is. Hij vraagt of er zicht is op een prioritering van de opgesomde punten. Spreker vraagt aandacht voor het in 2013 gestarte experiment van de provincie Noord-Holland met Beware in het IJperveld. Er is gewerkt aan het herstel van veenvormende natuur op voormalige landbouwgrond. Daarbij is aangetoond dat bodemdaling gestopt kan worden na herstel van de veenvormende laagveennatuur en dat na verloop van tijd opnieuw veen gevormd kan worden. Hij vraagt of de gedeputeerde meent dat er ruimte gemaakt wordt in de Utrechtse impulsgebieden om deze techniek toe te passen.

De heer De Heer deelt mee dat de ChristenUnie blij is met het uitvoeringsprogramma dat een hogere ambitie had dan tot nu toe het geval was. Overheden waren al tien jaar van mening dat er wat moest gebeuren, maar niemand wilde probleemeigenaar zijn. Het Rijk heeft zijn verantwoordelijkheid genomen en geld ter beschikking gesteld en er zit weer schot in. Het is een lastig traject.

De gedeputeerde heeft de vorige week toegezegd dat zij nader zou kijken naar het advies van de PARK. Een van diens aandachtspunten was dat er vooral gekeken moest worden naar veenweidegebieden bij de stad want in de stad zitten kapitaalkrachtige partners en kan men dus meer doen. Zijn tweede advies was om, als gebieden gekozen worden, dit op basis van de landschapsvisie te doen omdat er anders een lapjesdekensvisie ontstaat.

Hij vraagt aandacht voor het belang van de relatie met de andere onderwerpen die in de vergadering besproken zijn, bossenstrategie en klimaatadaptatie. Als men deelgebieden onder water zet, slaat men veel vliegen in één klap en wordt daar de bodemdaling gestopt. Maar dan moeten die gebieden niet bebost worden, er moeten veenmoerassen komen want die zijn beter voor de biodiversiteit. Met drijvende zonnepanelen zou er ook energie opgewekt kunnen worden. De provincie heeft op al die punten een regisserende rol, kan er op dat vlak niet veel meer dan wat nu het plan is?

Mevrouw Broere vraagt of gebruik wordt gemaakt van de dagelijkse satellietgegevens over deze gebieden. Dat zou verstandig zijn.

De heer Van der Steeg vraagt of de kaart op pagina 30 nog actueel is, er staat bij 1955 - 2008. Bij de bespreking van de visie kwam ter sprake dat er een bodemkaart was uitgekomen waaruit bleek dat de daling veel sneller gaat dan verwacht.

Hij kan de uitleg die de gedeputeerde geeft aan het 'functie volgt peil' principe niet geheel volgen. Volgens hem doet de gedeputeerde daarmee motie 147 wat tekort. De waterschappen moeten met hun peilbeheer bodemdaling remmen. Die kunnen dat, maar zij moeten altijd binnen een bepaald kader bewegen want de provincie stelt de ruimtelijke ordening, de functie vast. Bij 'functie volgt peil' en bij de motie denkt spreker dat men verder moet durven kijken, met name naar of de functies nog wel passen in het gebied. De PvdD vraagt hier al jaren naar. Dit kan in de gebiedsprocessen tegen het licht gehouden worden. Dit zou bijvoorbeeld klimaatbos kunnen worden. Peilbeheer is slechts een middel om functies mogelijk te maken en is faciliterend.

Daarmee is motie 147 voor de PvdD niet afgedaan. De motie vraagt ook om onderzoek naar in hoeverre men met een verandering van functie en van beleid de bodemdaling zou kunnen stoppen. Hij heeft geen onderzoeksresultaten gezien.

De heer Schipper wijst erop dat nog geen twee jaar geleden werd gesproken over 25.000 hectaren die gevoelig waren voor bodemdaling. Nu staat er 30.000 hectaren, een verschil van 6.944 voetbalvelden. Hij vraagt waar dit verschil vandaan komt.

In hoofdstuk 5 worden drainage en verhoging van grondwaterpeil als effectief benoemd, maar alles met vrijwilligheid als basis. Spreker meent dat het erop neer zal komen dat financiële compensatie moet worden geboden en dat begonnen moet worden waar de nood het hoogst is. Maar als de bestrijding van bodemdaling echt belangrijk wordt gevonden, dan kan er een moment komen dat men de vrijwilligheid voorbij is. Hij vraagt of de gedeputeerde het hiermee eens is. Ook vraagt hij hoe dit ligt in relatie tot de waterschappen waarin boeren een vast aandeel in het bestuur hebben, of dit snel genoeg gaat.

In de gemeenteraad van Utrecht is gediscussieerd over Rijnenburg. Toen bleek dat door zonneweides het leefgebied van weidevogels voor een groot deel wordt vernietigd. Hij vraagt of de SP ervan uit mag gaan bij het programma dat er een selectie wordt gemaakt van plekken waar zonnenvelden kunnen komen, dat een toets op het leefgebied van de aanwezige fauna een standaard onderdeel is.

De heer Hazeleger memoreert dat in de Staten net voor de verkiezingen een visie is vastgesteld met een doel waar de SGP niet achter stond. Een paar maanden sloten een vijftal partijen een akkoord dat niet door de Staten wordt vastgesteld. Een paar private partijen gaan nationaal bij elkaar zitten en gaan een klimaatakkoord afsluiten. Dat zijn opeens de nieuwe kaders van het provinciale werk. Hij vindt dat lastig. Opeens is niet meer 25% minder bodemdaling het doel maar 50% CO₂-besparing. De gedeputeerde bracht naar voren dat naar meer dingen gekeken moet worden, naar hoe het in een gebied ligt, naar wat de neveneffecten zijn en naar wat de gevolgen voor de bodemdaling zijn. Wat dat laatste betreft: is die precies hetzelfde als de CO₂-reductie of zit er meer verschil tussen? Daar is meer onderzoek voor nodig.

Spreker is blij met de inbreng van de gedeputeerde van zojuist. Echter, in het stuk staat dat het doel 50% CO₂-reductie is en spreker vindt dit kortzichtig en schadelijk. Hij zou graag willen dat het doel is om te kijken naar hoe de bodemdaling flink teruggedrongen kan worden, maar wel met behulp van kaders als draagvlak in de regio en toekomst voor de mensen die er wonen en werken. GS zeggen niet te weten hoe dit er over vijf jaar uitziet. Er wordt volop aan betaalbare technieken gewerkt en dit verandert voortdurend. Die lijn moet ook gevolgd worden. Zoals de gedeputeerde aangaf kan niet zomaar gezegd worden dat de regio onder water wordt gezet, hoewel dat het beste zou zijn voor de bodemdaling. Dan komt er weer methaan vrij dat schadelijker is dan CO₂.

De SGP is tegen het voorstel vanwege de rigide aanpak gebaseerd op de 50% reductie van CO₂. GroenLinks stelde terecht de vraag over de verhouding tussen RES en RVS. Boeren krijgen straks verschillende regionale procedures op hun erf. Hoe zorgen GS ervoor dat het behapbaar blijft? De VVD informeert hoe de betrokkenheid was van de boeren bij de opstelling van het plan en de uitwerking ervan. Een goede vraag, worden boeren geïnformeerd over dat hun bedrijven gesloten moet worden of wordt er samen gezocht naar hoe op die plek in de toekomst gewerkt kan worden? De Gebiedscommissie Utrecht West is een adviescommissie. De commissie wordt echter in de regio aan het werk gezet en gaat met boeren praten. Hij vraagt in hoeverre dat nog advies is voor GS.

Mevrouw Hoek wijst erop dat, als over bodemdaling gesproken wordt, het woord stoppen gebruikt wordt. Zij zou vertragen een betere term vinden.

Voor boeren kan de verplichte vermindering van de bodemdaling grote consequenties hebben. Immers om het inklinken te verminderen, moet het waterpeil in de polders omhoog. Dat betekent dat boeren pas later in het voorjaar de koeien naar buiten kunnen doen en met de machines het land op kunnen. Zij hebben hiervoor dus korter de tijd. Zij zou mee willen geven dat innovatie van gebruik

van de grond gestimuleerd moet worden. Op een andere manier dan het weiden van koeien want een koe weegt 1.000 kilo en er moet dus voldoende tegendruk van het water zijn.

Er moet een fonds of een budget komen om agrariërs uit te kopen, zij kunnen naar bijvoorbeeld Flevoland of Canada verhuizen. Hier moet rekening mee gehouden worden.

Ingrepen op eigen gronden liggen erg gevoelig. 50PLUS wil meegeven dat er eerst een goede afstemming met de agrariërs moet zijn voordat er maatregelen worden getroffen.

De heer Bouabid laat weten dat DENK het positief vindt dat bodemdaling eindelijk serieus genomen wordt. Verschillende partijen willen er steeds meer aan doen.

De voorzitter geeft het woord aan de gedeputeerde voor een reactie op de tweede termijn.

Gedeputeerde Bruins Slot gaat in op de vraag van GroenLinks naar tussentijdse doelen en naar hoe duidelijk wordt wat de effecten zijn van de maatregelen. Via monitoring wordt gevolgd wat wel of niet goed werkt en welke resultaten er zijn en hoe bijgestuurd moet worden. Er loopt een aantal projecten, bijvoorbeeld rond de boeren van Spengen, waarbij gemeten wordt wat de effecten zijn van de maatregelen. Met de Impulsgelden komt geld beschikbaar van het Rijk, er is dus financiering om de plannen uit te rollen en ervoor te zorgen dat tempo gemaakt kan worden.

In reactie op VVD en CDA zegt de gedeputeerde dat het daarbij van belang is dat boeren goed betrokken worden en dat draagvlak bij boeren wordt gezocht. Dit gebeurt via de gebiedsprocessen. Daarbij wordt geprobeerd om stikstof, in de buurt is van Natura 2000-gebieden, mee te koppelen. Aan de Gebiedscommissie Utrecht West is bij de Waardassackerpolder en bij Zegveld gevraagd om met een advies te komen over hoe dit op een goede manier gedaan kan worden. Zij voeren de gesprekken hierover met de agrariërs.

In reactie op D66 merkt de gedeputeerde op dat aandacht voor de diversiteit van de veenbodem belangrijk is. De plannen zijn ook maatwerk. Utrecht wordt een veenweideprovincie genoemd, maar Drenthe geeft aan ook veenweiden te hebben. Dat zijn moorgronden en er vindt nu onderzoek plaats naar wat de effecten van de maatregelen daarop zijn. Bij het uitvoeren van het beleid moet goed bekeken worden wat de ondergrond is.

De PvdA noemde het, het is randvoorwaardelijk dat goed met de waterschappen wordt samengewerkt. Dat wordt ook gedaan met de totstandkoming van het plan, zo wordt ervoor gezorgd dat maatregelen gerealiseerd worden. Met de komst van de Impulsgelden heeft de provincie meer geld om te besteden. Het zou nog beter zijn als ook de waterschappen de komende periode, de HDSR zet hier al goede stappen in, qua financiering bijdragen want dan kan nog meer bereikt worden. Wellicht heeft de heer Mulder daar invloed op.

De programmering en prioritering in de RVS's moeten de doorkijk naar 2030 geven en hierin wordt ook de programmering opgenomen met een prioritering. De gedeputeerde meent dat de snelheid van de bodemdaling maar ook de ligging nabij Natura 2000-gebieden daarin een belangrijke rol kan spelen.

'Functie volgt peil' is ook 'functie volgt doel'. De bodemdaling moet worden vertaald in een hogere grondwaterstand. De verandering van kijken is al gemaakt door te spreken over het verhogen van grondwaterstanden waar het noodzakelijk is om bepaalde doelen te bereiken. Hier is een tweetal zaken van belang. Met veenweideinfiltratiesystemen wordt dit mogelijk gemaakt en kan ervoor gezorgd worden dat men goed agrarisch kan blijven boeren. Mevrouw Hoek vroeg hiernaar. Daarnaast moet ervoor gezorgd worden dat men extensiever wordt. Als een agrariër minder koeien in een weide heeft lopen, kan de agrariër ervoor zorgen dat het grondwater hoger kan. Kavelruil is daarbij belangrijk omdat ervoor gezorgd moet worden dat er meer grond beschikbaar is om extensiever en natuurinclusieve te kunnen boeren.

De pilot in Noord-Holland ging over een natuurgebied. De gedeputeerde zal haar collega in Noord-Holland vragen hoe het in het IJperveld is gegaan.

De PARK geeft aan dat de provincie daar aan de slag moet waar kansen liggen. Hij sprak ook over stedelijk gebied, maar het programma betreft het landelijk gebied. De Oostelijke Vechtplassen liggen

natuurlijk wel dicht bij de steden. Daar kan dus een koppeling gemaakt worden. Een stad moet betrokken worden bij een gebiedsproces in de buurt omdat het een overloop heeft.

De heer De Heer vroeg of er niet een lappendekenlandschap zou ontstaan, de PARK waarschuwt daarvoor. De provincie heeft de kwaliteitsgidsen met landschappelijke beschrijvingen van hoe het landschap er uit moet zien. Die gidsen blijven gelden bij de interim Omgevingsverordening. Op verzoek van de heer De Heer zegt de gedeputeerde toe met een schriftelijke technische beantwoording op het advies van de PARK terug te komen.

De ChristenUnie sprak over de mogelijkheid van moerasbossen. Dat is geen landbouwgrond. Als men landbouwgrond wil omzetten in moerasbossen kost dit grote hoeveelheden geld om de boeren uit te kopen. Het is de vraag of dat de meest effectieve inzet van geld is. Op een aantal plekken in de provincie is men bezig met het aanleggen van moeras, zoals in Groot Mijdrecht- Noordoost.

De satellietbeelden waar de PVV over sprak hebben betrekking op harde oppervlakten en niet op weilanden. Bij weilanden wordt met name gemeten met meetopstellingen in het weiland zelf. Op steeds meer plekken wordt gemeten om zo meer bewijs te krijgen en meer onderbouwing van maatregelen.

Mevrouw Broere zegt gehoord te hebben dat juist voor de plekken met bodemdaling de satellietgegevens dagelijks gebruikt worden.

Gedeputeerde Bruins Slot licht toe dat dit voor de stad gebeurt, voor wegen en huizen.

In reactie op de PvdD laat zij weten dat de kaart op pagina 30 de meest actuele data bevat.

De heer Van der Steeg informeert naar de peildatum van de data.

Gedeputeerde Bruins Slot deelt mee dat de kaart de daling tussen ongeveer 1955 en 2008 laat zien. Het is niet te zien of er ergens een versnelling of vertraging opgetreden is. Over een aantal percelen in Zegveld waar intensief gemeten is in het kader van onderzoek is meer bekend. Dit laat zien hoe belangrijk het is dat er landelijk een onderzoeksprogramma is gestart. De kennis zal de komende jaren groter worden zodat de instrumenten steeds effectiever ingezet kunnen worden.

De heer Van der Steeg schrikt van het antwoord. De provincie baseert zich dus op cijfers uit 2008 terwijl in een artikel uit 2018 melding wordt gemaakt van een nieuwe bodemdalingskaart die die dag is gepresenteerd door het Nederlands Centrum voor Geodesie en Geo-Informatica. Uit die kaart blijkt dat de bodem veel harder zakt dan men denkt.

Gedeputeerde Bruins Slot vraagt de heer Van der Steeg om het artikel aan GS te sturen. De verschillende data worden dan vergeleken. De gedeputeerde zegt toe erop terug te komen in het eerder aan de heer De Heer toegezonden memo.

Gedeputeerde Bruins Slot vervolgt de beantwoording van de tweede termijn.

Op de vraag van de PvdD over de gebiedsprocessen, of de functies nog wel bij het peil passen, moet per gebiedsproces gekeken worden. Motie 147 is daarmee nog niet formeel afgedaan. In bepaalde trajecten die lopen ziet men dat het peil op basis van het gebiedsproces omhoog is gezet.

De SP wees op het verschil tussen 25.000 en 30.000 hectaren die gevoelig zijn voor bodemdaling. Er is verschil tussen bodemdalingsgevoelige gronden, waar ook een deel van de kleigronden onder vallen, en veengronden. Dan komt men uit op 30.000 hectaren.

Met het geven van financiële compensatie en het loslaten van de vrijwilligheid wil de gedeputeerde niet nu al beginnen. Onteigenen en verplichten is niet haar insteek. In de afgelopen jaren hoort en ziet zij dat men steeds bewuster wordt: om toekomst in de gebieden te hebben moeten keuzes gemaakt worden over wat waar wordt gedaan en moeten maatregelen genomen worden om de bodemdaling te stoppen. De gedeputeerde ziet veel draagvlak en veel beweging in het gebied en wil hier aan de slag. De RVS gaat door na 2030. Dan kan bekeken worden wat precies nodig is om te versnellen, wat realistisch is en wat een duurzaam toekomstperspectief is. Pas dan komt men bij dergelijke afwegingen terecht.

Er zal bij het kiezen van plekken voor zonneweides getoetst worden aan de Wet natuurbescherming. Eventueel zal er zo goed mogelijk gecompenseerd worden.

Op de vraag van de SGP over de Gebiedscommissie Utrecht West antwoordt de gedeputeerde dat vertegenwoordigers van boeren nauw betrokken worden. Zij zoekt ook de afstemming met de

provincies Noord- en Zuid-Holland. De Gebiedscommissie is gevraagd de provincie te adviseren, zij hebben goede contacten in het gebied, spreken veel mensen en zien soms waar kansen liggen, welke doelen goed te combineren zijn. Daar kan de provincie instrumenten als subsidie en financiering goed tegenover zetten.

De vragen van 50PLUS zijn inmiddels aan bod gekomen.

Het ging de heer Hazeleger om het volgende zinsdeel: 'Daarnaast is de gebiedscommissie gevraagd om verkennende gesprekken te voeren in de twee op te starten gebiedsprocessen.' Hij vraagt of dat nog adviserend is of dat het veel verder gaat. Hiervoor kunnen GS een partij ook een opdracht geven. Gedeputeerde Bruins Slot wijst erop dat ook in het vaststellen van de leidraad Stikstof van voor de zomer de voorverkenningfase en de verkenningsfase zijn geadresseerd. Daarbij is aangegeven dat GS voor een adviserende commissie als Gebiedscommissie West een rol zien om de gesprekken te voeren omdat zij de contacten hebben. Zij kunnen de provincie goed adviseren zodat men daarna effectief met elkaar verder kan gaan met het maken van afspraken en het uitvoeren van beleid.

De heer Mulder complimenteert de gedeputeerde voor haar bondige en complete beantwoording. Spreker heeft haar opmerking over het meefinancieren door de waterschappen begrepen en zegt toe die mee te zullen nemen.

Mevrouw Hoek herinnert aan de door haar gestelde vragen. Hoe staat de gedeputeerde tegenover het stimuleren van innovatie om de grond in een gebied op een andere manier te gebruiken, desnoods als visvijvers?

Hoe staat de gedeputeerde tegenover de uitkoop van agrariërs zodat de grond vrij komt en de gronddaling vertraagd kan worden?

De heer Van der Steeg heeft het gevoel dat motie 147 verdwijnt in gebiedsprocessen, in de mist. Terwijl de motie heel concreet was: gekeken zou moeten worden naar wat men kan winnen met een omkering van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil'. Het is een heel ander principe, bij het een wordt gedaan wat men al jaren wil en daar wordt het peil op aangepast, bij het andere wordt meer gekeken naar wat het gebied nodig heeft, ook qua waterstaatkundige verhoudingen. De motie vraagt om onderzoek en het kijken naar en eventueel veranderen van de functies zou beleidswinst op kunnen leveren.

Mevrouw Bruins Slot antwoordt mevrouw Hoek dat in het uitvoeringsprogramma staat dat in bepaalde gevallen de provincie grond en bedrijven met de Impulsgelden kan aankopen als het ten bate van het gebied komt. Dat is iets anders dan een fonds, het moet gaan om het concreet bereiken van doelstellingen en het is de bedoeling dat de grond weer terugkomt in het gebied om te gebruiken.

In reactie op haar vraag over het andere functiegebruik wijst de gedeputeerde erop dat de afgelopen periode pilots zijn uitgevoerd rond de vraag of lisdodden en cranberries verdienmodellen opleveren. Ook het Veenweiden Innovatiecentrum in Zegveld is nog bezig met onderzoeken op dit vlak. In Marickenland is een aantal hectaren lisdodden aangelegd en daar heeft men een aantal dingen van geleerd, ook dingen die beter moeten. De gouden oplossing is nog niet gevonden, wat het belang laat zien van de pijler in het uitvoeringsprogramma dat echt gekeken moet worden naar welke innovatie en welk onderzoek gedaan kan worden. Uiteindelijk moet er een verdienmodel onder liggen. Ditzelfde geldt voor natuurorganisaties.

Mevrouw Hoek herinnert aan goede presentaties die in Zegveld gegeven zijn, ook van LTO. Er bestaat een goede presentatie over wat de mogelijkheden zijn en misschien is die op te vragen.

Zij begrijpt de dilemma's die de gedeputeerde schetst.

Richting de heer Van der Steeg benadrukt gedeputeerde Bruins Slot dat motie 147 niet in de mist verdwijnt. Men komt niet van de een op de andere dag in een andere wereld terecht met de overgang van 'functie volgt peil' naar 'peil volgt functie'. Men is wel bezig met heel veel innovaties

zodat het punt waarop de dingen met elkaar verbonden kunnen worden dichterbij komt en het niet meer een tegenstelling is, maar dat functie en peil elkaar versterken en elkaar niet verzwakken. De RVS moet die doorkijk naar 2030 geven. GS laten de motie weer terugkomen in de RVS om het vervolg te beschrijven. Er worden randvoorwaarden gecreëerd zodat goed grondgebruik ook gepaard gaat met een goed verdienmodel en met een goede waterkwaliteit in een toekomstbestendig gebied. In een bepaald gebied beslist men dan met elkaar dat ergens een natuurgebied komt, ergens anders een agrarisch perspectief. Dit zal in de gebiedsprocessen in het klein te zien zijn.

De voorzitter sluit de bespreking over dit onderwerp af met de conclusie dat het voorliggende voorstel wordt doorgeleid naar de Staten met de titel klein debat.

De voorzitter deelt mee dat dit voorlopig de laatste RGW-vergadering is voor griffier mevrouw Engelsman. De voorzitter bedankt haar mede namens de aanwezigen en laat die dank vergezeld gaan door een boeket bloemen en een attentie.

3. Stand van zaken Stikstof

Gedeputeerde Bruins Slot deelt mee dat de heer Mark Blomsma een presentatie zal geven over de stand van zaken rond stikstof. Hij zal starten met een terugblik op het afgelopen jaar, gaat in op de ontwikkelingen rond extern salderen en verlesen, op een initiatief van de boeren rond de Nieuwkoopse Plassen en op de gerichte opkoopregeling. De heer Blomsma laat zo een aantal richtingen en ontwikkelingen zien waar GS mee bezig zijn zodat de Staten ook aan de voorkant worden meegenomen.

De heer Blomsma geeft de presentatie aan de hand van sheets. De presentatie wordt toegevoegd aan de stukken van de vergadering.

De voorzitter geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen.

De heer Hazeleger vraagt of hij goed begrepen heeft dat extern salderen en verlesen in de provincie Utrecht nog niet is ingevoerd. Zo ja, waarom is dat zo en wanneer gaat dit wel gebeuren?

De heer Blomsma laat weten dat de afspraak is dat dit kan vanaf 1 september, waarbij de provincie zelf de overweging gemaakt heeft dat, als het al opengezet werd er een dubbeling met de AERIUS-calculator update zou zijn. Deze vindt 15 oktober plaats. Daarom is in eerste instantie gesteld dat afgewacht wordt of de actualisatie daadwerkelijk plaatsvindt op de afgesproken datum. Daarna zou het opengesteld worden. Het officiële besluit van GS hierover is nog in voorbereiding.

De heer Westerlaken vraagt waar de 26 piekbelasters liggen die in aanmerking kunnen komen voor een opkoopregeling.

De heer Blomsma laat weten dat de provincie alleen een tabel en geen kaart heeft ontvangen. De bedrijven liggen binnen tien kilometer van een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied.

De heer Westerlaken vraagt of de Staten op korte termijn over de kaart kunnen beschikken. Gedeputeerde Bruins Slot antwoordt dat niet bekend is of dit AVG-proof is, het betreft immers individuele bedrijven die men kan aanwijzen. Dit zou uitgezocht moeten worden.

De heer Westerlaken hoeft de individuele bedrijven niet te weten, maar hij kan zich voorstellen dat het interessant is om te weten in welke Natura 2000-gebieden een aantal bedrijven vallen. Hier zou men de gebiedsgerichte aanpak misschien een extra impuls kunnen geven.

De heer Blomsma memoreert dat er een analyse is gedaan voor een gebiedsgerichte aanpak. Hij kan proberen of hij wat gegevens kan krijgen, bijvoorbeeld Nieuwkoopse Plassen: 3, Botshol: 1. Dit kan zodra de tool enigszins definitief is. Het is hem niet bekend hoeveel gegevens rond vergunningen daarvoor nodig zijn en of die beschikbaar zijn omdat sommige bedrijven nooit een vergunning bij de provincie hebben hoeven aan te vragen.

Gedeputeerde Bruins Slot vult aan dat er een juridische controle moet komen over de vraag of dergelijke informatie verspreid mag worden.

De heer De Harder vraagt wat de heer Westerlaken denkt te kunnen doen met de gegevens.

De heer Westerlaken licht toe dat op die manier duidelijk kan worden welke belasting er in welk gebied uitgehaald kan worden met de opkoopregeling van piekbelasters. Dit beïnvloedt de discussie in de regio, het kan zijn dat dan sneller de doelen bereikt worden.

De heer Dercksen benadrukt dat hij de heer Blomsma niets kwalijk neemt, maar dat hij af en toe in de lach schoot bij de presentatie. Bij het verliezen van stikstofrechten zet men zijn koeien twee jaar in het buitenland en als de woningen gebouwd zijn, worden ze weer teruggezet omdat een paar plantjes dat dan prettig hebben gevonden. Hij begrijpt dit niet.

Uit vorige sessies heeft hij begrepen dat piekbelasters vooral familiebedrijven zijn die volgens de modellen piekbelaster zijn. Hij vraagt of men hierover ondertussen meer weet of dat dit nog steeds modellen van bijvoorbeeld het RIVM of AERIUS zijn. Een familiebedrijf zou wel eens veel minder kunnen uitstoten dan een naastgelegen biomassacentrale.

Er worden emissiearme innovatieve oplossingen aangeboden. Spreker heeft echter begrepen dat die zijn doorgemeten en dat toen bleek dat ze alleen emissiearm en innovatief zijn in de modellen. Hij vraagt of bij een moderne innovatieve stal is gemeten om te zien of het dit echt brengt.

Hij informeert bij de gedeputeerde naar de bosschages waarover gesproken is en naar de mogelijke metingen die in breder verband met andere provincies gedaan zouden kunnen worden.

Mevrouw Van Gilse informeert naar het verleasen. Zij vraagt of de boeren het idee hebben dat, als zij tijdelijk wat ruimte verleasen en ondertussen verduurzamen, de ruimte niet wordt weggenomen wat via het intern salderen wel kan gebeuren. Zij informeert naar hoe dit precies werkt en waarom men niet eerder met dit idee kwam. Zij vraagt zich af of dit toepasbaar is bij alle boeren in de provincie.

De heer Hazeleger stelt de volgende vragen:

- Piekbelasters, 10 kilometer rondom een natuurgebied, 26 bedrijven: waarom is dit zo breed getrokken? Het is een flinke afstand. Er kunnen maar één of twee bedrijven opgekocht worden voor een bedrag van €6 miljoen, dat is teleurstellend.
- Het is goed dat het extern salderen is uitgesteld tot 15 oktober. Spreker roept op om, voor het wordt ingevoerd, bij andere provincies te kijken hoe het is gegaan in de eerste anderhalve maand.
- Het plan rond de Nieuwkoopse Plassen is nog niet mogelijk. Wat is nodig om dit voor elkaar te krijgen, wat wil de gedeputeerde gaan doen en wanneer is dat voor elkaar?
- Zijn er al bedrijven opgekocht in de provincie, vooruitlopend op extern salderen? De gemeente Utrecht was hiermee bezig rondom de NRU.
- Gisteren ontving de fractie antwoord op eerdere vragen over biomassacentrales. De provincie handhaaft niet omdat 'als er actief onderzoek naar biomassacentrales wordt gedaan, dan zou dit onderzoek ook gedaan moeten worden bij alle andere bedrijven die stikstof uitstoten. Dat is niet conform de landelijk afgesproken gedoogstrategie en vergt daarnaast een veel grotere capaciteit dan nu voorzien.' Spreker heeft moeite met dit antwoord en zal hier nog op terugkomen.
- De gedeputeerde zou een onderzoek doen naar de stikstofuitstoot bij ganzen naar aanleiding van een SGP-motie. Spreker hoort graag de uitkomst. Hij ziet het voor zich: de jagersvereniging sluit een convenant met de bouw, voor iedere afgeschoten gans kan een huis gebouwd worden.

De voorzitter merkt op dat meningsvorming geen onderdeel uitmaakt van een informatieve sessie.

Gedeputeerde Bruins Slot laat de beantwoording van de technische vragen van de PVV over aan de heer Blomsma.

In reactie op de vraag van de PVV naar de bosschages antwoordt zij dat het onderzoek hiernaar gaande is. Wellicht wordt het een onderdeel van de bossenstrategie die wordt opgesteld.

Wat het meetonderzoek met de Universiteit van Amsterdam betreft: dit kwartaal spreken provincies, Rijk, RIVM en de onderzoekers over hoe men dit rond kan krijgen. De provincie heeft hier een trekkersrol.

De VVD slaat de spijker op de kop wat het verleasen betreft. Hiervoor zou een wijziging van beleidsregels nodig zijn. Getoetst moet worden of het in de praktijk kan gaan werken. Het is een afweging of dit als een pilot, interprovinciaal of landelijk gedaan wordt, er moet een directe koppeling met industrie gemaakt kunnen worden. Om een bepaalde ruimte voor elkaar te krijgen, is een aantal boeren nodig. Dat is in Utrecht of Zuid-Holland makkelijker te realiseren dan bijvoorbeeld in Drenthe. Dit zijn concrete uitvoeringsvraagstukken die getoetst moeten worden om te zien of het wel of niet werkt. Gedeputeerde Baljeu van Zuid-Holland en de gedeputeerde hebben zich eraan gecommitteerd dat er provinciale inzet voor wordt gepleegd. De initiatiefnemers hebben 8 september aan de minister gevraagd of die ook kennis wil leveren en zij heeft daar positief op geantwoord. De initiatiefnemers hebben ook contact opgenomen met de natuurorganisaties om hen bij het proces te betrekken. Ook de industrie is erbij betrokken. Zo krijgt men van allerlei kanten gezichtspunten op de vraag of dit wel of niet is te realiseren. Het moet ook gefinancierd worden, dus men moet ook de banken meekrijgen. Er gaat daarom enige tijd overheen voordat duidelijk is of dit uitvoerbaar is, dat zal ongeveer begin 2021 zijn.

Op de vraag waarom men niet eerder met dit idee kwam, antwoordt de gedeputeerde dat dit boeren zijn die eerder hebben laten zien dat zij gevoel voor innovatie hebben. Zij zijn, met hulp van anderen, gaan nadenken en geven aan de provincie hierbij nodig te hebben. Als dit zo van onderop komt, dan ligt er een verantwoordelijkheid voor de overheid om te kijken of er iets mee gedaan kan worden. Het is positief dat alle partijen betrokken worden en dat moet ook.

De SGP vindt 10 kilometer een flinke afstand. Dit is de keuze van Rijk.

Het is relevant om de ervaringen van de provincies rond extern salderen op te vragen.

Er is tijd en inzet nodig om het plan voor de Nieuwkoopse Plassen voldragen te maken. Er is beperkte capaciteit, maar de gedeputeerde vindt dit belangrijk en er wordt gekeken of hiervoor tijd vrij gemaakt kan worden. Het positieve is dat de gedeputeerde van Zuid-Holland hier hetzelfde in staat. Wat het opkopen van bedrijven betreft: de provincie Utrecht en de stad Utrecht hebben nog geen aankopen gedaan.

De gedeputeerde meent dat het onderzoek naar de impact van ganzen op stikstof, motie 99, momenteel wordt uitgevoerd door de Wageningen Universiteit. Zij zal nagaan of dit resultaten heeft opgeleverd en zegt toe hierop terug te komen in de volgende RGW-vergadering.

De heer Blomsma laat weten dat alle emissiearme stallen die aangewezen zijn tevoren worden doorgemeten. Daar is een medisch protocol voor en uiteindelijk wordt dit getoetst door de TAKRAF, een organisatie die bepaalt wanneer er voldoende gemeten en getoetst is om opgenomen te worden in de Regeling ammoniak en veehouderij. Er zijn enkele onderzoeken geweest die de effectiviteit van luchtwassers in twijfel trekken en voor fijnstof is aangetoond dat ze verminderd effectief zijn. Dit zou mogelijk ook het geval zijn voor stikstof maar een definitief oordeel daarover heeft spreker nooit bereikt. De Regeling ammoniak en veehouderij is op dat punt niet gewijzigd.

Op de vraag of bij het opkopen van een piekbelaster gekeken wordt naar het RIVM of ook naar verleende vergunningen antwoordt hij dat dit bekeken wordt op basis van een RIVM-tool die in ontwikkeling is en die gebaseerd is op de rekensystematiek van AERIUS.

De heer Dercksen constateert dat de gedeputeerde de bosschages bij de bossenstrategie onderbrengt. Maar stel dat bijvoorbeeld €200.000 aan bomen en bosschages meer effect heeft dan het opkopen van een boer voor €6 miljoen, wordt dit dan serieus overwogen of is het beleid erop gericht om boeren dwars te zitten?

Gedeputeerde Bruins Slot memoreert dat de Staten nadrukkelijk bij GS hebben aangegeven dat zij innovatie van groot belang vinden. De mogelijkheden van de provincie om bedrijven op te kopen zijn beperkt tot één of twee bedrijven in de provincie. Dit reikt niet ver. Er moet dus naar innovatie

gekeken worden. Dat is de reden waarom zij belangstellend is naar wat de boeren rond de Nieuwkoopse Plassen doen.

De PVV deed het voorstel om naar bosschages te kijken. Er is niet van de een op de andere dag zekerheid omtrent wat dat met zich meebrengt. Onderzocht moet worden of dit onderbouwd kan worden. Als die uitslag positief is en er eerder is dan de bossenstrategie, dan zal de gedeputeerde niet nalaten om hiermee een pilot te laten uitvoeren, wat de provincie verder zou brengen in het oplossen van de problemen.

De voorzitter dankt de heer Blomsma voor het geven van de beknopte en informatieve presentatie.

4. TER KENNISNAME STUKKEN

- 4.1 [Statenbrief Impulsgelden Veenweiden](#)
- 4.2 [Statenbrief Samenwerkingsovereenkomst Marickeland](#)
- 4.3 [Statenbrief ontwerp inpassingsplan Spooronderdoorgang N226 Maarsbergen](#)
- 4.4 [Memo kernboodschap plancapaciteit woningbouw](#)
- 4.5 [Memo en antwoordbrief verhuizing Korps Mariniers](#)
- 4.6 [Memo Evaluatie geitenstop incl. bijlage brief Tweede Kamercommissie VWS](#)
- 4.7 [Statenbrief wijziging Beleidsregels intern en extern salderen](#)
- 4.8 [Statenbrief samenwerkingsovereenkomst en PvA Blauwe Agenda voor de Utrechtse Heuvelrug](#)
- 4.9 [Memo mogelijke verlenging opsporingsvergunning koolwaterstoffen Utrecht](#)
- 4.10 [Memo hoofdlijnen Programma Natuur](#)
- 4.11 [Statenbrief Eindrapportage Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma \(IGP\) 2012-2019](#)
- 4.12 [Memo informatieverstrekking vergunningverlening stikstof tweede kwartaal 2020](#)
- 4.13 [Memo Droogsituatie](#)
- 4.14 [Statenbrief opvang wilde dieren](#)
- 4.15 [Memo Kraak pand Dolderseweg 54](#)

5. SLUITING

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.